

ჩვენნი სოფელი

ბერლინი - უმსხვილესი საერთაშორისო გამოფენა „მწვანე კვირეული 2018“ (Gruene Woche 2018)

ბერლინის სურსათის, სოფლის მეურნეობისა და მეხეობის საერთაშორისო გამოფენა „მწვანე კვირეული 2018“ (Gruene Woche 2018) მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე მასშტაბური და პრესტიჟულია. აღნიშნული გამოფენა უკვე 83 წელია ყოველწლიურად იმართება.

საერთაშორისო გამოფენის „მწვანე კვირეული 2018“ (Gruene Woche 2018) გახსნის ღონისძიებას საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე ნოდარ კერესელიძე დაესწრო.

წელს, „მწვანე კვირეული 2018-ში“ (Gruene Woche 2018) სხვადასხვა ქვეყნის 1600-ზე მეტი კომპანია მონაწილეობს, რომლებიც 100 000-ზე მეტ სხვადასხვა დასახელების სასურსათო პროდუქციას წარუდგენს მომხმარებელს. გამოფენის ვიზიტორთა რაოდენობა, ყოველწლიურად, 400 000-ზე მეტს აღწევს. მიმდინარე წელს, გამოფენა „მწვანე კვირეულის“ პარტნიორ ქვეყანას, გერმანიასთან ერთად, ბულგარეთი წარმოადგენს.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მხარდაჭერით, აღნიშნულ გამოფენაში ყოველწლიურად იღებენ მონაწილეობას ქართული კომპანიები.

წელს, საქართველოს სტენდზე 20-მდე კომპანიის პროდუქცია - ღვინო, ჭაჭა, ლიმონათი, წვენი, ჩაი, თაფლი, ჩურჩხელა, ტყეაბი, ტყემალი, ჯემი, თხილი, მშრალი ხილი, სუნელი და სანებელია წარმოდგენილი.

ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების ხელმოწერის შემდეგ, ქართული პროდუქციის პოპულარიზაციას საქართველოს ბაზრებზე განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება. შესაბამისად, წლევანდელ გამოფენაზე საქართველო მრავალფეროვანი პროდუქციით არის წარმოდგენილი.

ბერლინში გამართულ გამოფენას საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე ოთარ დანელია და გერმანიის

ფედერაციულ რესპუბლიკაში საქართველოს საქმეთა დროებითი რწმუნებული ლევან დიასამიძე ესწრებოდნენ.

გერმანიაში ვიზიტის ფარგლებში, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველ მოადგილემ, ნოდარ კერესელიძემ მონაწილეობა მიიღო Gruene Woche 2018-ის ფარგლებში გამართულ მინისტრიალში, სადაც 80-ზე მეტი ქვეყნის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ოფიციალური დელეგაცია მონაწილეობდა.

მინისტრიალი „მწვანე კვირეული 2018“ (Gruene Woche 2018) ფარგლებში

სურსათის, სოფლის მეურნეობისა და მეხეობის საერთაშორისო გამოფენის „მწვანე კვირეული 2018“ (Gruene Woche 2018) ფარგლებში გამართული მინისტრიალის მთავარი თემა მესაქონლეობის მდგრადი და ეფექტიანი განვითარება იყო. მინისტრიალზე შემუშავდა კომუნიკე, რაც სასურსათო უსაფრთხოების, ნუტრიციის, გარემო პირობების გაუმჯობესების, ბუნებრივი რესურსების კონსერვაციის, გარემოსდაცვისა და კლიმატური ცვლილებების გათვალისწინებით, შესაძლებელს გახდის გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევას.

როგორც ნოდარ კერესელიძემ სიტყვით გამოსვლისას განაცხადა, მინისტრიალის ფარგლებში, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის აგრარული სექტორის პირველ პირებს საშუალება აქვთ ერთმანეთს გაუზიარონ გამოცდილება, გამო-

წვევები და ის სიახლეები, რაც ხელს შეუწყობს დარგის ინოვაციურ განვითარებას და საშუალებას მისცემს ქვეყნებს, გარემოზე ზემოქმედების მინიმუმამდე შემცირებით შეძლონ სოფლის მეურნეობის დარგის ეფექტიანი განვითარება. მინისტრის მოადგილემ ევროკავშირთან ასოცირებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებისთვის სახელმწიფო და კერძო სექტორის თანამშრომლობის აუცილებლობასაც გაუსვა ხაზი.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველ მოადგილესთან ერთად, მინისტრიალს გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში საქართველოს საქმეთა დროებითი რწმუნებული ლევან დიასამიძე ესწრებოდა.

ოფიციალური შეხვედრები „მწვანე კვირეული 2018-ის“ (Gruene Woche 2018) ფარგლებში

გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ბუნდესტაგის საპარლამენტო სახელმწიფო მდივანთან, პეტერ ბლეზერთან შეხვედრაზე, ნოდარ კერესელიძემ საქართველოში აგრარული და გარემოსდაცვითი მიმართულებით დაგეგმილ და განხორციელებულ პროექტებზე ისაუბრა. პეტერ ბლეზერი საქართველოში არსებული საინვესტიციო გარემოთი დაინტერესდა და ერთობლივი

პროექტების განხორციელების მზადყოფნა გამოთქვა. აღსანიშნავია, რომ პეტერ ბლეზერმა 2017 წლის ზაფხულში, საქართველოში, ბიზნეს-დელეგაციასთან ერთად შეხვედრები გამართა, როგორც სახელმწიფო, ასევე კერძო სექტორის წარმომადგენლებთან.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველ მოადგილემ გერმანულ მხარეს ინფორმაცია მიანოდა საქართველოში ბოლო დროს გავრცელებული საკარანტინო მავნებლის, აზიური ფაროსანას შესახებ და აღნიშნა, რომ 2017 წელს ქართულ სასოფლო-სამეურნეო კულტურის ნაწილს ზიანი მიადგა, რამაც თხილის ექსპორტის შემცირება გამოიწვია. მხარეებმა საბი გაუსვეს ერთობლივი ღონისძიებების გატარების მნიშვნელობას და შეთანხმდნენ ფიტოსანიტარიის კუთხით თანამშრომლობის გააქტიურების აუცილებლობაზე.

„მსგავსი გამოწვევების დროს, საჭიროა ერთობლივი ძალისხმევა, რათა დროულად იქნას პრობლემა იდენტიფიცირებული და ერთობლივი ღონისძიებები დაიგეგმოს საკითხის მოსაგვარებლად. გერმანული მხარე მზადაა ითანამშრომლოს ქართველ კოლეგებთან რისკების შემცირებისა და ფიტოსანიტარული დაავადებების გავრცელების წინააღმდეგ ბრძოლის მიმართულებით“, - განაცხადა პეტერ ბლეზერმა.

ნოდარ კერესელიძემ მადლობა გადაუხადა პეტერ ბლეზერს გერმანული კომპანიის მიერ ჩატარებული კვლევისთვის, რომელიც საქართველოს საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესების კუთხით აგრარულ სექტორში გარკვეულ რეკომენდაციებს გულისხმობდა.

ვიზიტის ფარგლებში, ნოდარ კერესელიძემ შეხვედრები გამართა ლატვიის სოფლის მეურნეობის მინისტრთან, იანის დუკლავსთან, ბელორუსის რესპუბლიკის სურსათისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილესთან იგორ ბრილოსთან და ბუნდესტაგის დეპუტატთან, სამხრეთ კავკასიის საპარლამენტო ჯგუფის ხელმძღვანელთან, კარენ შტრელცთან.

გვ. 2 აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ ბრძოლის მიმართულებები

2017 წლის დეკემბერში ხე-მცენარეული მრავალფეროვნებისა და მრავალფეროვნების 335 ფაუნტი გამოვლინდა

ფოთში ფლვის პროდუქტების გადასამუშავებელი საწარმოები შემოწმდა

საქართველოს დამსახურებულ მეღვინეს, გივი ჩაგელიძეს, 2018 წელს 90 წელი უსრულდება. ბატონი გივი თითქმის 70 წელია მეღვინეობის დარგში მოღვაწეობს.

გვ. 4

გვ. 8 ნარმატების ისტორიები

გვ. 10 კენკროვანი კულტურები

საზოგადოების მაღალი ინტერესიდან გამომდინარე, წარმოგიდგინოთ ინფორმაციას იმ ღონისძიებების შესახებ, რომელსაც სახელმწიფო 2018 წელს აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ ბრძოლის მიმართულებით განახორციელებს.

ფაროსანასთან ბრძოლის სტრატეგიით გათვალისწინებული ყველა ტექნიკური საშუალების მოხილვება შემჭიდროვებულ ვადებში მოხდება, რათა არსებული გამოწვევიდან გამომდინარე - საჭირო მცენარეთა დაცვის საშუალებები და სპეციალური ტექნიკის დროული უზრუნველყოფა მოვახდინოთ.

აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის 2018 წლის სტრატეგიის პროექტი შემუშავებულია, რომელიც 2017 წელს ფაროსანას წინააღმდეგ განხორციელებული მასშტაბური ღონისძიებებით მიღებულ გამოცდილებასა და საერთაშორისო და ქართველი ექსპერტების რეკომენდაციებს ემყარება. სტრატეგია მოიცავს სამ ძირითად მიმართულებას: აქტიური საინფორმაციო კამპანიას, სრულმასშტაბიან მონიტორინგს და მავნებლის საწინააღმდეგო ღონისძიებებს (ქიმიური წამლობა).

მასშტაბური საინფორმაციო კამპანიის გატარების შედეგად, ჩვენ შევძელით მთელი ქვეყნის მოსახლეობისთვის მიგვეწოდებინა ამომწურავი ინფორმაცია აღნიშნული მავნებლის ბიოლოგიისა და მასთან ბრძოლის მეთოდების შესახებ. მოსახლეობას სრულად აქვს გაცნობიერებული, რომ მათი ჩართულობის გარეშე, მხოლოდ სახელმწიფოს მიერ გატარებული ღონისძიებებით შედეგს ვერ მივიღებთ.

აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის 2018 წლის სტრატეგიის პროექტით, 2017 წლის დეკემბერში, სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ კანონში შეტანილი ცვლილებების თანახმად, ფინანსთა სამინისტროს მიერ აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების განახორციელებლად დამატებით გამოიყო 35 მლნ ლარი, რომელიც შესაბამისი პრეპარატებისა და შესაბამისი ტექნიკის შეძენას უნდა მოხმარდეს. სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ კანონის თანახმად, სურსათის ეროვნულმა სააგენტომ განახორციელა ზემოაღნიშნული კანონით დადგენილი შესაბამისი პროცედურები და გამარტივებული შესყიდვის პირობებში, სამი მომწოდებლისგან (აღსანიშნავია, რომ პროცესში ჩაერთო პრეპარატის მომწოდებელი ფაქტობრივად ყველა კომპანია) შეიძინა აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ ბრძოლისთვის საჭირო ქიმიური პრეპარატები, რომლისთვისაც 15 მლნ ლარი გამოიყო. გარდა ამისა, ზემოაღნიშნული ბიუჯეტის ფარგლებში, 2018 წელს გაძლიერდება აზიური ფაროსანას მონიტორინგი მთელი ქვეყნის მასშტაბით. სახელმწიფო შეიძენს 100 ათასზე მეტ ფერომონს, რომლებიც განთავსდება მთელი ქვეყნის ტერიტორიაზე.

აზიური ფაროსანას საწინააღმდეგოდ, სახელმწიფოს მიერ დაგეგმილია მილიონ ჰექტარამდე ფართობის შეწამვა. ამ მიზნით, გათვალისწინებულია 360 ტონა პრეპარატის გამოყენება. გამოყოფილი ბიუჯეტის ფარგლებში, ასევე დაგეგმილია 120 ერთეული სპეციალური მაღალი გამავლობის (70 მაღალი გამავლობის ავტომობილი თერმული ნისლის აგრეგატით, 50 მცირემოცულობიანი შემასხურებელი ტექნიკა) ტექნიკის შეძენა, რისთვისაც სახელმწიფო 20 მლნ ლარს დაახარჯავს.

გარდა ამისა, საერთაშორისო დახმარების ფორმატში, USAID-ის მიერ, გათვალისწინებულია 17 ერთეული სატრაქტორე აგრეგატის შესყიდვა, ევროკავშირის მიერ 17 შესაბამისი აპარატის შეძენა, 37 მაღალი გამავლობის მანქანის შეძენა ჩინეთის მხრიდან ტექნიკური დახმარების ფარგლებში.

სოფლის მეურნეობა მთელ მსოფლიოში, მათ შორის საქართველოშიც ხშირად დგება

სხვადასხვა გამოწვევის წინაშე. გლობალური კლიმატური ცვლილებების ფონზე ჩნდება ახალი მავნებლები. საქართველოში ხორციელდება სახელმწიფო პროგრამა ამერიკული თეთრი პეპელას და იტალიური კალიის წინააღმდეგ. წლების განმავლობაში გატარებული ღონისძიებების შედეგად, დღეს მათი პოპულაცია რეგულირებადი და ეკონომიკური ზარალი მინიმუმამდე შემცირებული.

აზიური ფაროსანასთვის საქართველო ახალი გარემოა და მისი პოპულაცია ბიოლოგიურად არ კონტროლდება, ანუ მას არ ჰყავს ბუნებრივი მტერი და, სწორედ ამიტომ, გამრავლების შესაჩერებლად, საჭიროა ქიმიური და მექანიკური გზებით ბრძოლა. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის სტრატეგია ითვალისწინებს საქართველოში ბიოლოგიური ლაბორატორიის შექმნას, სადაც მავნებლის ბუნებრივი მტრებისა და პარაზიტების შესწავლა-დაკვირვება მოხდება.

2018 წელს, იმუშავებს უწყებთა-შორისი საკოორდინაციო სამუშაო შტაბი, სადაც ჩართული იქნებიან სხვადასხვა სამინისტროს და უწყების წარმომადგენლები.

საზოგადოებისთვის ცნობილია, რომ აზიური ფაროსანა სასოფლო-სამეურნეო, ტყის და დეკორატიული კულტურების საშიშ მავნებელს წარმოადგენს და რომლის წინააღმდეგ ბრძოლას, სამწუხაროდ, დასჭირდება არაერთი წელი და ადამიანური და ტექნიკური რესურსის სრული მობილიზება.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ 2016-2017 წლებში, საქართველოში აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის მეთოდებისა და ღონისძიებების შემუშავების პროცესში, სამინისტრომ ითანამშრომლა შემდეგ ორგანიზაციებთან და კვალიფიციურ სპეციალისტებთან:

- ევროპისა და ხმელთაშუა ზღვისპირეთის ქვეყნების მცენარეთა დაცვის მთავრობათაშორისი ორგანიზაციის (EPPO) გენერალური დირექტორი მარტინ ვორდი
- მცენარეთა დაცვის საერთაშორისო კონვენციის (IPPC) გენერალური მდივანი ჯინიუენ შია
- პენსილვანიის უნივერსიტეტის პროფესორი გრეგორი კავჩუკი

მავნებელთან ბრძოლის გამოცდილების გაზიარების მიზნით, კომპანია „აგრიტორჯიას“ ორგანიზებით საქართველოში გაიმართა წარმომადგენლობითი შეხვედრა, რომელსაც ესწრებოდნენ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებიდან მოწვეული წამყვანი სპეციალისტები, მათ შორის:

- კაკლოვანი კულტურების საბჭოს კვლევითი და სახელმწიფო ურთიერთობების კომიტეტის თავმჯდომარე ჯუზეპე კალკანი
- ბიოლოგიური კონტროლის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი შვიცარიამი ტიმ ჰვი
- ენტომოლოგი (კანადა) ტარა გარიევი

აზიურ ფაროსანასთან ბრძოლის მეთოდების შემუშავების პროცესში, სამინისტრო მზად არის მომავალშიც ითანამშრომლოს ყველა კომპეტენტურ მხარესთან, მათ შორის, როგორც ქართველ, ასევე უცხოელ მეცნიერებთან. სამინისტროს სამეცნიერო-კვლევით ცენტრში შექმნილია სამუშაო-საკონსულტაციო ჯგუფი და უწყება მზად არის, წარმოადგინოს შემთხვევაში განიხილოს ახალი წინადადებები მავნებელთან ბრძოლის მეთოდების შესახებ.

2017 წლის დეკემბერში ხე-ტყის უკანონო მოპოვებისა და ტრანსპორტირების 335 ფაქტი გამოვლინდა

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, 2017 წლის დეკემბრის თვეში, ხე-ტყის უკანონო მოპოვებისა და ტრანსპორტირების 335 ფაქტი გამოავლინეს. აქედან, კახეთის რეგიონული სამმართველოს სამოქმედო ტერიტორიაზე გამოვლინდა 149 ფაქტი, აჭარის რეგიონული სამმართველოს მასშტაბით - 42 ფაქტი, სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონული სამმართველოს სამოქმედო ტერიტორიაზე - 40 ფაქტი, სამცხე-ჯავახეთის რეგიონული სამმართველოს მასშტაბით - 39 ფაქტი, დასავლეთის რეგიონული სამმართველოს მასშტაბით - 37 ფაქტი და ქვემო

ქართლისა და აღმოსავლეთის რეგიონული სამმართველოების ტერიტორიაზე - 28 ფაქტი.

ჯამში, ამოღებულია უკანონოდ მოპოვებული 452მ³ ხე-ტყე.

ამავე პერიოდში, სახერხი საამქროს რეგულაციის დარღვევის 74 ფაქტი დაფიქსირდა. ამოღებულია და ფინანსთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოში გადატანილი 9 ერთეული დაურეგისტრირებელი სახერხი დანადგარი. მასალები, შემდგომი რეაგირებისათვის, შესაბამის უწყებებშია გადაგზავნილი.

ფოთში ზღვის პროდუქტების გადაზიდვების განხორციელების შემოსვლა

მათ მიერ გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ინვენტარიზაციის ტექნიკურ ანგარიშში ასახული გაფრქვევის წყაროთა რაოდენობა არ ემთხვევა სანარმოებში არსებულ გაფრქვევის წყაროთა ფაქტობრივ მდგომარეობას. რაც შეეხება სანიტარულ-ჰიგიენურ ნორმებს, აღნიშნულ სანარმოებში სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიერ დარღვევები არ გამოვლენილა.

შემონუმების პროცესში, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტისა და სურსათის ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტების მიერ, ქიმიური და მიკრობიოლოგიური ანალიზების ჩატარების მიზნით, აღებულ იქნა მდინარის წყლის სინჯები. ლაბორატორიული კვლევის შედეგები უახლოეს პერიოდში იქნება ცნობილი.

აღნიშნულ დარღვევებთან დაკავშირებით მიმდინარეობს სამართალდარღვევის საქმის წარმოება.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი, კომპანიების დაჯარიმების შემდეგ, გამოსცემს ადმინისტრაციულ მიწერილობას, რომლის შესაბამისად კომპანიებს დაევალებათ დადგენილ ვადაში აღმოფხვრან გამოვლენილი დარღვევები, მოაწყონ სათანადო გამწმენდი ნაგებობა, უზრუნველყონ ჰაერში ემისიების გავრცელების შეზღუდვის მიზნით შესაბამისი დანადგარის დამონტაჟება.

სახელმწიფოს ხელშეწყობით, ვანის რაიონში ფარმერმა ფუძკრის სკაბი შეიძინა

„ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში, „აგრონარმობის ხელშეწყობის პროგრამის“ ბენეფიციარმა, მინდია ქავთარაძემ 600 ერთეული სკა შეიძინა. მეფუტკრეობის მეურნეობა ვანის რაიონის სოფელ დოხაშოში მდებარეობს. მეურნეობისთვის ინვენტარის შესაძენად, სრულად, 90 000 ლარის ინვესტიცია განხორციელდა, აქედან 35 865 ლარი ფერმერმა გრანტის სახით მიიღო.

მინდია ქავთარაძე კოოპერატივის „თაფლი საჩინო“ წევრია, რომელსაც 2017 წელს, წყალდიდობამ მეფუტკრეობის ინვენტარი თითქმის სრულად გაუნადგურდა.

აგრონარმობის ხელშეწყობის პროგრამის მენეჯერის, თორნიკე კაპანაძის განცხადებით, მნიშვნელოვანია, რომ, სახელმწიფოს დახმარებით, სტიქიით დაზარალებულ ფერმერს საშუალება მიეცა სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობა განეხლებინა.

„აგრონარმობის ხელშეწყობის პროგრამას“ სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო „სოფლის მეურნეობის მოდერნიზაციის, ბაზარზე წვდომის და მოქნილობის პროექტის“ (AMMAR) მხარდაჭერით ახორციელებს. პროგრამის სოფლის მეურნეობის განვითარების საერთაშორისო ფონდი (IFAD) და გლობალური გარემოს დაცვის ფონდი (GEF) აფინანსებს. პროგრამით გათვალისწინებული სააგენტოს თანადაფინანსება შეადგენს წარმოდგენილი პროექტის ჯამური ღირებულების 40%-ს, ხოლო ბენეფიციარის თანამონაწილეობა - 60% -ს.

პროექტის დაწყებიდან დღემდე დაფინანსება 123 ბენეფიციარმა მიიღო, ხოლო სახელმწიფოს მხრიდან თანადაფინანსების ოდენობამ 2 600 000 ლარს გადააჭარბა.

სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო „ანარმოე საქართველოში - ბიზნესის“ ფარგლებში, ახორციელებს „ერთიანი აგროპროექტს“, რომელიც გათვლილია გრძელვადიან განვითარებაზე და მისი მიზანია ისეთი გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობაში კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, მაღალხარისხიანი პროდუქციის წარმოების სტაბილურ ზრდას და სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვას.

ლევან დავითაშვილი თურქეთის რესპუბლიკის ელჩს შეხვდა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ლევან დავითაშვილი თურქეთის რესპუბლიკის ელჩს საქართველოში, ფატმა იაზგანს შეხვდა. შეხვედრაზე მინისტრმა საქართველოს აგრარული პოტენციალის შესახებ და თურქეთთან, როგორც განვითარებულ აგრარულ ქვეყანასთან თანამშრომლობის სტრატეგიულ მნიშვნელობაზე ისაუბრა.

ლევან დავითაშვილმა ელჩს აგრარული დარგის განვითარებისთვის სახელმწიფოს პოლიტიკა და განხორციელებული პროექტები გააცნო და აღნიშნა, რომ სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოსა და თურქეთის თანამშრომლობისა და კოორდინაციის სააგენტოს (TIKA) მჭიდრო ურთიერთობით ერთობლივი პროექტების განხორციელება უფრო ეფექტიანი იქნება.

სურსათის ეროვნული სააგენტო, ევყინის მასშტაბით, ზამთრის კურორტებზე საზოგადოებრივი კვების ობიექტებს ავთიურად ამოწმებს

თბილისის და სამცხე-ჯავახეთის რეგიონული სამსახურების ინსპექტორებმა, როტაციის პრინციპით, ბორჯომის მუნიციპალიტეტში (ქალაქი ბორჯომი, დაბა ბაკურიანი, ახალდაბა) სასტუმროების, რესტორნების და კაფე-ბარების კვების ბლოკებში სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობა, სურსათის ეტიკეტირება, შენახვისა და რეალიზაციის პირობები შეამოწმეს. შემოწმების პარალელურად, გადამოწმდა რეგისტრირებული ბიზნესოპერატორების ბაზაც.

სახელმწიფო კონტროლი განხორციელდა 74 ობიექტზე, საიდანაც გამოვლენილი დარღვევების გამო 46 მათგანი დაჯარიმდა. ბიზნესოპერატორებს, კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სურსათის უვნებლობის მოთხოვნებთან დაკავშირებით, სააგენტოს წარმომადგენლების მიერ, მიეცათ შესაბამისი რეკომენდაციები.

მომხმარებლის ინტერესების დაცვის, ჩართულობის და ინფორმირებულობის გაზრდის

შეხვედრაზე საუბარი შეეხო საქართველოსა და თურქეთს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში ერთობლივი საწარმოების, თავისუფალი ვაჭრობის შესაძლებლობების გამოყენების, ასევე, მეცხოველეობაში, სასათბურე მეურნეობებში, ირიგაციასა და სხვა მიმართულებებში გამოცდილების გაზიარების საკითხებს.

თურქეთის რესპუბლიკის ელჩმა, ფატმა იაზგანმა შეხვედრაზე ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის კიდევ უფრო გაღრმავებისთვის როგორც მთავრობებს, ასევე ბიზნესსექტორის წარმომადგენლებს შორის აქტიური კომუნიკაციის მნიშვნელობაზე ისაუბრა. ელჩმა საქართველოში ტყის აღდგენის კამპანიაში თურქი ბიზნესმენების ჩართვის მზაობა დააფიქსირა.

მიზნით, საჯარო ადგილებში განთავსდა სურსათის ეროვნული სააგენტოს ცხელი ხაზის ნომერი და საკონტაქტო ინფორმაცია.

სურსათის ეროვნული სააგენტო ზამთრის კურორტებზე საზოგადოებრივი კვების ობიექტების კვების ბლოკების შემოწმებას სისტემატურად ატარებს.

სურსათის ეროვნულ სააგენტოსა და ტურიზმის ეროვნულ ადმინისტრაციას შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმში, ტურისტებით დატვირთულ ადგილებში კვების ობიექტების სახელმწიფო კონტროლის გააქტიურების შესახებ 2017 წლის მაისში გაფორმდა და უწყებებს შორის კოორდინირებულ საქმიანობას, ტურისტებისა და ადგილობრივი მომხმარებლის ინტერესების დაცვას ითვალისწინებს.

საოკუპაციო ხაზთან, „ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში, ახალი ხეხილის ბაღი გაშენდა

„ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში, პროგრამის „დანერგე მომავალი“ ბენეფიციარმა, ამირან ხოდელმა 12 ჰა-ზე ვაშლის ინტენსიური ბაღი გააშენა. ხეხილის ბაღი გორის რაიონის სოფელ ბერშუეთში მდებარეობს. სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს დირექტორმა, რევაზ ასათიანმა, ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლებთან ერთად, ამირან ხოდელის ვაშლის ბაღი დაათვალიერა.

ბენეფიციარი პროგრამაში 2016 წელს ჩაერთო. ბაღის გაშენებისა და სარწყავი სისტემების მოწყობისთვის 94,650 ლარის ოდენობის სახელმწიფო დაფინანსება მიიღო, აქედან, 67 550 ლარი ნერგებისთვის, ხოლო 27,100 ლარი - წვეთოვანი სისტემებისთვის.

პროექტის „დანერგე მომავალი“ ფარგლებში, საქართველოს მასშტაბით, ხეხილის ახალი ბაღები 4,289 ჰექტარზეა გაშენებული და სახელმწიფო დაფინანსების მოცულობა 22,186,339 მილიონ ლარს შეადგენს. აქედან, შიდა-ქართლის რეგიონში ხეხილის ბაღები 1,349 ჰა მიწის ფართობზე გაშენდა.

სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო „ანარმოე საქართველოში - ბიზნესის“ ფარგლებში, ახორციელებს „ერთიანი აგროპროექტს“, რომელიც გათვლილია გრძელვადიან განვითარებაზე და მისი მიზანია ისეთი გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობაში კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, მაღალხარისხიანი პროდუქციის წარმოების სტაბილურ ზრდას, სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვას.

საქართველოს დამსახურებულ მეღვინეს, გივი ჩაგელიძეს, 2018 წელს 90 წელი უსრულდება. ბატონი გივი თითქმის 70 წელია მეღვინეობის დარგში მოღვაწეობს.

გივი ჩაგელიძელი - ენოთეკის მემბრანი

საქმიანობა თბილისში, „შამპანკომბინატის“ ღვინის ქარხანაში დაიწყო, შემდეგ მთავარ მეღვინედ ახალციხისა და ბათუმის ღვინის ქარხნებში მუშაობდა, 1974 წლიდან 1984 წლამდე, ახალციხის ღვინის ქარხანაში დირექტორის თანამდებობა ეკავა, ხოლო 1984 წლიდან სამუშაოდ მებაღეობა-მევენახეობისა და მეხილეობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში მიიწვიეს. აღნიშნული ინსტიტუტის შენობაში 2015 წელს ღვინის ეროვნული სააგენტო განთავსდა. ამავე წელს, „ქართული ღვინის დღის“ ფარგლებში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს შენობაში საზეიმოდ გაიხსნა ქართული ღვინის ცენტრი, რაც მუზეუმს, განახლებულ მარანსა და ენოთეკას მოიცავს.

ბატონი გივი უკვე 30-ზე მეტი წელია ამ ენოთეკას უვლის. დამსახურებული მეღვინე ენოთეკის ისტორიას ჩვენი გაზეთის მკითხველისთვის გვიყვება.

- ყველაზე ძველი ღვინო რომელია ენოთეკაში?

ენოთეკის შექმნა 1962 წელს საქართველოში ვაზისა და ღვინის საერთაშორისო ორგანიზაციის (OIV) მსოფლიო კონგრესის ჩატარებას უკავშირდება. ამ ენოთეკისთვის ღვინოები სხვადასხვა ქარხნიდან მოიტანეს, რათა კონგრესის სტუმრებს შესაძლებლობა ჰქონოდათ გაცნობოდნენ ქართული ღვინის მრავალფეროვნებას. ენოთეკა თავიდანვე იქცევა სტუმრების ყურადღებასა და დიდ მოწონებას იმსახურებდა. ენოთეკაში არსებობს ღვინოები საქართველოს ისეთი რეგიონებიდან, დღეს წარმოდგენას რომ არ შეგვიძლია, თუ იქ ოდესმე მეღვინეობა იყო განვითარებული. ამჟამად ენოთეკაში 55-მდე სახეობის 25 ათასამდე ბოთლი ღვინოა. ენოთეკა მუდმივად საჭიროებს შევსებას და გამდიდრებას, რაც ღვინის ეროვნული სააგენტოს ენოთეკაში უკვე დაწყებულია. როდესაც ღვინის ასაკი 3 წელიწადს გადასცდება, ის უკვე ენოთეკაში უნდა მოთავსდეს, მანამდე კი, ის სამარვო ღვინოდ ითვლება.

- როგორ მოვლას საჭიროებს ენოთეკა?

აუცილებელია ტემპერატურული რეჟიმის დაცვა, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ღვინის ხარისხი იკარგება. ენოთეკაში ტემპერატურა

12-18 გრადუსის ფარგლებში უნდა იყოს. ასევე, 10 წელიწადში ერთხელ, ბოთლებს საცობი უნდა გამოეცვალოს. არ შეიძლება ბოთლების გარეცხვა, მასზე არსებული მტვრის რაოდენობითაც შეიძლება ღვინის ასაკის განსაზღვრა.

- პირადად თქვენ რომელი ღვინო მოგონთ?

პირადად მე უფრო კახური წესით დაყენებული ღვინოები მიყვარს. ყველა ადამიანმა ინდივიდუალურად უნდა შეარჩიოს, რომელი ღვინოა მისთვის მისაღები და ასატანი. ღვინო ზომიერად უნდა მივიღოთ, დიდი რაოდენობით ღვინის მიღება არ არის მიზანშეწონილი. მიღებულია 1-1,5 ლიტრის დაღვევა სუფრაზე, იმის მიხედვით, თუ ვინ როგორ იტანს ღვინოს. გათვალისწინებული უნდა იყოს საჭმელთან

შეხამება და ღვინის ტემპერატურა; მაგალითად, წითელი ღვინო უნდა იყოს 14-16 გრადუსის ფარგლებში, თეთრი უფრო ნაკლები - 12 გრადუსის ფარგლებში.

ერთხელ მკითხეს, რაში მდგომარეობდა კარგი ღვინის საიდუმლო? - მე ვუპასუხე, რომ კეთილსინდისიერება ყველაზე დიდი საიდუმლოა.

მეღვინე თუ სინდისიერი და პატიოსანია, ის კარგ ღვინოს დაამზადებს. მეღვინის პროფესია არის საკმაოდ რთული, ყველა ვერ შეძლებს გახდეს კარგი მეღვინე. ჩემი საქმიანობის მანძილზე, 18 ახალგაზრდა მეღვინე გამოვზარდე, რომლებიც ახლა სხვადასხვა ქვეყანაში მუშაობენ. ღვინო ძალიან ფაქიზია და მას განსაკუთრებული მოვლა სჭირდება.

2017 წელს ექსპორტირებულია რეკორდული რაოდენობის ქართული ღვინო

2017 წელს, საქართველოდან, ბოლო თითქმის 30 წლის მანძილზე რეკორდული რაოდენობის ღვინოა ექსპორტირებული, რაც ღვინის ინდუსტრიისა და მეღვინეობა-მევენახეობის დარგის მარეგულირებელი შესაბამისი სამთავრობო სტრუქტურების კოორდინირებული და ეფექტური თანამშრომლობითაა მიღწეული.

სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტოს მონაცემებით, 2017 წელს, საქართველოდან მსოფლიოს 53 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 76,7 მლნ ბოთლი (0,75 ლ) ღვინო, რაც 54%-ით აღემატება 2016 წლის მაჩვენებელს. სულ ექსპორტირებულია 170 მლნ-მდე აშშ დოლარის ღირებულების ღვინო, ზრდამ 2016 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით 49% შეადგინა.

ექსპორტის მატება აღსანიშნავია შემდეგ ქვეყნებში: ჩინეთი - 43% (7 585 407 ბოთლი), რუსეთი - 76% (47 778 920), უკრაინა - 46% (8 502 554), პოლონეთი - 15% (2 676 440), ლატვია - 20% (1 505 138), ბელარუსი - 56% (1 827 130), აშშ - 56% (457 920), გერმანია - 38% (404 538), ისრაელი - 150% (213 074), მონღოლეთი - 82% (168 162), საფრანგეთი - 178% (99 796), აზერბაიჯანი 75% (141 294) და სხვა.

ექსპორტიორი ქვეყნების პირველი ხუთეულია: რუსეთი (47 778 920 ბოთლი), უკრაინა (8 502 554), ჩინეთი (7 585 407), ყაზახეთი (3

322 867) და პოლონეთი (2 676 440). ადგილწარმოშობის დასახელებებიდან ყველაზე დიდი რაოდენობით ექსპორტირებულია „ქინძმარაული“ - 12,8 მლნ ბოთლი, შემდეგ მოდის „მუკუზანი“ - 4,2 მლნ, „წინანდალი“ - 3,4 მლნ, „ახაშენი“ - 1,5 მლნ, „ხვანჭკარა“ - 887,5 ათასი, „ტვიში“ - 308,8 ათასი ბოთლი და ა.შ.

2017 წელს, სხვადასხვა მოცულობის ღვინის ექსპორტი 250-მდე კომპანიამ განახორციელა.

ამასთან, მსოფლიოს 26 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 18,4 მლნ ბოთლი (0,5 ლ) ბრენდი, რაც 78%-ით აღემატება 2016 წლის მაჩვენებელს. სულ ექსპორტირებულია 39,4 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ბრენდი - მატება 70%-ს აღწევს.

მსოფლიოს 23 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 288 ათასი ბოთლი (0,5 ლ) ჯაჭა, ექსპორტის ზრდამ 180% შეადგინა. ჯაჭის ექსპორტით მიღებული შემოსავლები 846,3 ათას აშშ დოლარს შეადგენს, ზრდამ 2016 წელთან შედარებით 148%-ს მიაღწია.

მთლიანობაში - ღვინის, ბრენდის, ჯაჭის, ჩამოსასხმელი ბრენდის, ღვინომასალისა და საბრენდე სპირტის ექსპორტის შედეგად მიღებული შემოსავლები 283,8 მლნ აშშ დოლარს შეადგენს - ზრდამ 2016 წელთან შედარებით 46%-ს მიაღწია.

სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახური დაარსების დღიდან აქტიურად არის ჩართული ნიადაგის კვლევით საქმიანობაში, რაც კიდევ უფრო გაფართოვდა პროფ. ივანე სარიშვილის სახელობის ნიადაგის კვლევის ლაბორატორიის აღჭურვის შემდეგ, რაც საშუალებას იძლევა, განხორციელდეს ნიადაგის სრულფასოვანი და მაღალი სიზუსტის კვლევა საერთაშორისოდ აღიარებული კვლევის მეთოდების გამოყენებით.

ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახურის საქმიანობა, ძირითადად, ორი მიმართულებით მიმდინარეობს. უპირველესყოფილსა, ხორციელდება ნიადაგის არსებული მდგომარეობის შესწავლა და მათი დეგრადაციის შეფასება, რომლის საფუძველზეც ხდება სათანადო რეკომენდაციების შემუშავება არსებული პრობლემების აღმოსაფხვრელად, მინიმუმამდე შესამცირებლად.

ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახურმა უკვე განხორციელა ორი მნიშვნელოვანი პროექტი - ერთი დასავლეთ და მეორე აღმოსავლეთ საქართველოში. პირველი პროექტი დაკავშირებული იყო დამლაშებული ნიადაგების კვლევასთან (სიღნაღის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდ. ალაზნის მარჯვენა სანაპიროზე), რომლის ფარგლებშიც განხორციელდა 1600 ჰა სახნავ-სათეს ფართობზე არსებული ნიადაგების კვლევა, რომელიც თითქმის ნახევარი საუკუნის წინათ არის შესწავლილი. არსებულ კარტოგრაფიულ მასალაში კორექტივების შეტანის მიზნით, მოხდა ნიადაგების გამოკვლევა მათი მდგომარეობის გადამოწმების მიზნით, შესაბამისად, პირველ ეტაპზე, თითოეულ კონტურზე გაკეთდა 3 სრული ნიადაგური ჭრილი 0-200 სმ სიღრმეზე. საერთო ჯამში, 33 სრული ჭრილი, რომელსაც, საჭიროებისამებრ, დამატარებულ ნახევარჭრილები სავსე პირობებში ფიზიკური თვისებების კვლევის მიზნით. ნიადაგის ჭრილების მორფოლოგიური აღწერა გაკეთდა ეროვნული საკლასიფიკაციო სისტემის შესაბამისად, ხოლო 12 ჭრილის აღწერა საერთაშორისო (FAO/WRB - World reference base for soil resources, 2006, A framework for international classification, correlation and communication. Food And Ag-

riculture Organization of The United Nations, 2006) სისტემის მიხედვით, რაც საშუალებას იძლევა მიღებული შედეგები საერთაშორისო სამეცნიერო საზოგადოებისთვის იყოს გასაგები.

33 ჭრილის ყველა ნიმუშში შესრულდა გამოკვლევის სპეციფიკის შესაბამისი ანალიზები, როგორცაა ნიადაგის არეს რეაქცია (pH), გრანულომეტრიული შედგენილობა, წყალგამტარობა, სავსე ზღვრული ტენიანობა, მოცულობითი წონა, ფორიანობა, გაცვლითი კაპიონების, ხსნადი მარილების, კარბონატების, თაბაშირის შემცველობა. მახასიათებლების უმეტესობა შესწავლილია ლაბორატორიულ პირობებში, ხოლო ცალკეული მათგანი განსაზღვრა სავსე პირობებში.

მიღებული სავსე და ლაბორატორიული კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით, მომზადდა რეკომენდაცია დამლაშებული ნიადაგების აღდგენა-გაუმჯობესების შესახებ. რეკომენდაცია მოიცავს ყველა საჭირო ღონისძიებას, რომლის განხორციელება მნიშვნელოვნად აამაღლებს სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობას და გააუმჯობესებს წარმოებული პროდუქციის ხარისხს.

დასავლეთ საქართველოში ჩატარებული კვლევები მოიცავდა ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებულ მუხევი ნიადაგებს, რომელთა უმეტესობა, დღეისათვის, ათვისებულია თხილის კულტურის ქვეშ. პროექტის ფარგლებში, გამოკვლეულია 100-მდე ს/ს სავარგულზე არსებული ნიადაგები და შემუშავებულია რეკომენდაციები, თითოეული შესწავლილი ნაკვეთისთვის, ნიადაგის გაუმჯობესების და მისი ნაყოფიერების ამაღლების შესახებ. შემუშა-

ვებული რეკომენდაციები გადაეცა ფერმერებს სათანადო ღონისძიებების პრაქტიკული განხორციელებისთვის.

აღნიშნული პროექტები განხორციელდა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნიადაგის რესურსების მართვის სამმართველოს ინიციატივით და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს აქტიური მხარდაჭერით.

2017 წლიდან, ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახურმა დაიწყო ფართომასშტაბიანი კვლევა ქვეყნის მასშტაბით ნიადაგების საერთო მდგომარეობის შესწავლის მიზნით. პროექტი ხორციელდება ევროკავშირის გაერთიანებული კვლევითი ცენტრის (JRC) და გაეროს სურსათის და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციასთან (FAO) არსებული ნიადაგის შესახებ მსოფლიო თანამშრომლობის (Global Soil Partnership) სამდივნოს მიერ რეკომენდებული მეთოდების შესაბამისად. აღნიშნული მეთოდის მიხედვით, ნიადაგის ნიმუშების აღება წარმოებს 2 კმ-იანი ბადის მიხედვით, რომელიც შედგენილია გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემის (GIS) გამოყენებით. აღებულ ნიმუშებში, ლაბორატორიულ პირობებში, პირველ ეტაპზე შესწავლება ნიადაგის ნაყოფიერების განმსაზღვრელი ძირითადი მახასიათებლები, ხოლო შემდეგ ხდება მათში მცენარისთვის აუცილებელი მიკროელემენტების და, ასევე, პოტენციურად საშიში ნივთიერებების განსაზღვრა.

გასულ წელს, ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახურმა აღნიშნული მეთოდით უკვე შესწავლა 20 000 ჰა, რომელიც მოიცავს მცხეთის, კასპის და დუშეთის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიებს. მიღებული შედეგები თავს იყრის ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში და გამოყენებული იქნება ნიადაგის თემატური რუკების შესადგენად. პროექტის ფარგლებში შექმნილი ციფრული რუკები, სამომავლოდ, ხელმისაწვდომი იქნება ვებპორტალის საშუალებით, რომლის ამოქმედებაც დაგეგმილია ეროვნული სივრცითი მონაცემების ინფრასტრუქტურის (NSDI) განვითარების პროექტის ფარგლებში.

გარდა აღნიშნული პროექტებისა, ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახური ახორციელებს 2 პროექტს, სადაც სტაციონალური მინდვრის ცდის პირობებში იკვლევენ მინერალური და ორგანული სასუქების, ასევე, ბუნებრივი და სინთეზური მელიორანტების ეფექტიანობას და მათ გავლენას ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლებაზე და ს/ს კულტურათა მოსავლიანობის ზრდაზე.

ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახური მჭიდროდ თანამშრომლობს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრებთან და აქტიურად მონაწილეობს ფერმერებისთვის გამართულ სემინარებსა და ტრენინგებში, რომლის ფარგლებში ფერმერებს რჩევებს ნიადაგის ნაყოფიერების მართვასთან დაკავშირებულ საკითხებზე აწვდის და აცნობს იმ სამეცნიერო მიღწევებს, რომლებიც მიღებულია ქართველი და უცხოელი მკვლევარების მიერ.

ფერმერთა კვალიფიკაცია და გამოცდილება გადამწყვეტ როლს ასრულებს ნიადაგის ნაყოფიერების მენარჩუნებასა და მის გაუმჯობესებაზე მუდმივ ზრუნვაში. დაუშვებელია ნიადაგისადმი მომხმარებლური დამოკიდებულება, რაც დროთა განმავლობაში გამოიხატება ნიადაგის ნაყოფიერების დაქვეითებასა და მის დეგრადაციაში. მსგავსი უარყოფით შედეგების თავიდან ასაცილებლად, ფერმერმა აუცილებელია იცოდეს მის სარგებლობაში არსებულ ს/ს სავარგულზე ნიადაგის მდგომარეობა და გაატაროს შესაბამისი ღონისძიებები, რომლებიც მიმართული იქნება ნიადაგის გაუმჯობესებისკენ.

აღსანიშნავია, რომ ფერმერების და, ზოგადად, მინათმოსარგებლების ცნობიერების დონის ამაღლებას მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის და, მათ შორის, ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახურის საქმიანობაში. ამ მიმართულებით, ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახური ატარებს სხვადასხვა სახის საგანმანათლებლო ღონისძიებას სტუდენტებისა და მოსწავლე ახალგაზრდობისთვის, რაც მოიცავს გაცნობით ვიზიტებს და საჯარო ლექციებს ნიადაგთან დაკავშირებულ აქტუალურ საკითხებზე. ამჟამად, ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახურში, ლაბორატორიის უფროსის, გიორგი დამბაშვილის ხელმძღვანელობით ხორციელდება საგანმანათლებლო-შემეცნიერებითი პროექტი საშუალო სკოლის მოსწავლეებისთვის. პროექტი დაფინანსებულია ნიადაგმცოდნეთა საერთაშორისო საზოგადოების (IUSS - International Union of Soil Sciences) მიერ. პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულია „ნიადაგის კუთხის“ მოწყობა 20 საშუალო სკოლაში, სადაც განთავსდება ინფორმაცია ნიადაგის მნიშვნელობის, ეკოსისტემაში მისი ფუნქციების და მის დაცვასთან დაკავშირებულ საკითხებზე. პროექტში მონაწილე სკოლების უფროსკლასელები სტუმრობენ ნიადაგის ნაყოფიერების კვლევის სამსახურს და ეცნობიან ნიადაგის სავსე და ლაბორატორიული კვლევის ძირითად პრინციპებს.

ეიზენშაუერის მატრიცა

ყველა ადამიანს აქვს ხარისხიანი ცხოვრების სურვილი, ყველა ბიზნესს აქვს საჭირო მიზნების მიღწევის სურვილი. ამავე დროს, ყველაფერი მიზნ-შედეგობრივად და დაკავშირებული ერთმანეთთან: ჩვენ ვაღწევთ იმას, რაზეც ვახდენთ კონცენტრირებას, ვიღებთ იმ შედეგებს, რის მიზნებსაც ვჭმნით. თუ ვაკეთებთ უსიამოვნო, უსარგებლო და უმნიშვნელო საქმეებს, ვიღებთ უსიამოვნო, უსარგებლო და უმნიშვნელო შედეგებს. თუ ვიცით რა არის ყველაზე სერიოზული, მნიშვნელოვანი, ღირებული მიზანი და ვაკეთებთ მთავარს ამ მიზნების მისაღწევად, ვიღებთ სერიოზულ, მნიშვნელოვან და ღირებულ შედეგებს. მთავარია ზუსტად განვსაზღვროთ მიზნები და დავიცვათ პრიორიტეტები.

მიზნების კლასიფიკაცია

მიზნების და საკეთებელი საქმეების პრიორიტეტების მკაფიოდ დასაზღაურად, ერთ-ერთი საუკეთესო ისეთი მარტივი მეთოდი, როგორცაა „ეიზენშაუერის მატრიცა“. მატრიცის მიხედვით, გადანაწილებების მიღების პრინციპი ეყარება 2 ფაქტორს: მიზნის მნიშვნელობის ხარისხს და მისი სასწრაფოდ შესრულების საჭიროებას.

მატრიცის გამოყენების შედეგებია მიზნების და საქმიანობის სტრატეგიული, სისტემური ხედვა, საკუთარი თავის ორგანიზება, დროში საქმეების შედეგიანად გადანაწილება, მთავარზე კონცენტრირება და ყველაფერი უვარგისის თავიდან მოცილება.

მეთოდის არსი შემდეგია: მიზნები და შესასრულებელი საქმეები ჯგუფდება მათი მნიშვნელობისა და სასწრაფოობის მიხედვით და ნაწილდება 4 კვადრატში:

კვადრატი 1 - აუცილებლობების კვადრატი

ერთი შეხედვით ყველაზე მნიშვნელოვანად შეიძლება ჩანდეს (მნიშვნელოვანი და სასწრაფო მიზნები და საქმეებია აქ თავმოყრილი), მაგრამ რეალურად ესაა კრიზისული სიტუაციების ზონა - მათი არშესრულება სერიოზულ უარყოფით შედეგებს გამოიწვევს, არა და ამისათვის ძალიან მცირე დროა დარჩენილი. მნიშვნელოვანი საქმეების შესრულება მოკლე დროში კი საკმაოდ რთულია და მათი ჩავარდნის საფრთხეებიც ძალიან მაღალია. ადამიანთა დიდი ნაწილი სწორედ ამ კვადრატში ტრიალებს, რაც მათთვის მუდმივ სტრესს, კრიზისულ აზროვნებას, დაძაბულობას იწვევს.

კვადრატი 2 - ხარისხიანი ცხოვრების და განვითარების კვადრატი

აქა თავმოყრილია ის მიზნები და საქმეები, რომლებიც გრძელვადიან პერსპექტივაზეა გათვლილი, მაქსიმუმამდე ზრდის შესაძლებლობების

პოვნის, შექმნის და გამოყენების შანსებს, ამ ზონაში ტრიალებს სწორედ ის მიზნები და საქმეები, რომელთა მიღწევა და შესრულება ადამიანს თავიდან აცილებს პირველ კვადრატში გადასვლას, ამცირებს კრიზისულ სიტუაციებს და ცაიტნოტურ გარემოში მნიშვნელოვანი საქმეების შესრულების აუცილებლობას.

კვადრატი 3 - თავის მოტყუების კვადრატი

ხშირად ადამიანს უქმნის იმიტაციას, რომ ის აკეთებს მნიშვნელოვან საქმეებს, რადგანაც ბევრი თვლის, რომ რაც სასწრაფოა, ის მნიშვნელოვანაცაა. ამ კვადრატში სისტემატურად ტრიალის შედეგებია მოკლევადიანი ეფექტი, კრიზისული აზროვნება, ღირებული მიზნების და საქმეების არქონა, ზედაპირულობა.

კვადრატი 4 - რესურსის ფლანგვის კვადრატი

პირველ კვადრატში მუდმივად მოტრიალენ ადამიანი ხშირად გარბის მე-4 კვადრატისკენ

- უმნიშვნელო და არასასწრაფო საქმეების ზონაში, რომელთაც არ მოაქვს არავითარი სარგებელი ცხოვრებაში, მაგრამ კრიზისული სიტუაციისგან თავის არიდების და საქმის კეთების იმიტაციას ქმნის.

წარმატებული ადამიანები ყველანაირად იცილებენ თავიდან მე-3 და მე-4 კვადრატის მიზნებს და საქმეებს მათი უმნიშვნელობის და უსარგებლობის გამო. ისინი მაქსიმალურად ცდილობენ შეამციროს პირველი კვადრატი და კონცენტრირდებიან მე-2 კვადრატზე - აქა თავმოყრილი გარემომცოფებთან მყარი ურთიერთობების ჩამოყალიბება, ცხოვრების სტრატეგიული დაგეგმვა, არასასურველი მოვლენების პრევენცია და პროფილაქტიკა, თვითგანვითარება, ფინანსური ძლიერება, ჯანმრთელობა, თვითრეალიზაცია, წინსვლა, პროგრესი. მიზნებისა და საქმეების ამ კვადრატში კონცენტრირება მინიმუმამდე ამცირებს კრიზისულ სიტუაციებს და რესურსის ფლანგვას

უსიამოვნო, უსარგებლო და უმნიშვნელო საქმეებზე.

ჩამონერეთ თქვენი ახლანდელი მიზნები და შესასრულებელი საქმეები, დაასრულეთ დღეს თქვენს თავზე აღებული სასწრაფო და მნიშვნელოვანი საქმეები, მაქსიმალურად შეამცირეთ უმნიშვნელო საქმეების რაოდენობა (სასწრაფოც და არასასწრაფოც), კარგად გააანალიზეთ რატომ მოხვდით პირველ, მე-3 და მე-4 კვადრატებში და ახლავე დაიწყეთ მე-2 კვადრატის დაგეგმვა. გირჩევთ ეს პერიოდულად გააკეთოთ და ასევე პერიოდულად შეადაროთ მიღებული შედეგები წინა პერიოდების შედეგებს - ძალიან მალე აშკარად, თვალშისაცემად იგრძნობთ თქვენი საქმეების კეთების და ზოგადად ცხოვრების ხარისხის პრინციპულად გაუმჯობესებას.

წყარო: საქართველოს ბიზნესის ინსტიტუტი, www.business.org.ge

	სასწრაფო	არასასწრაფო
მნიშვნელოვანი	<p>კვადრატი 1</p> <p>მნიშვნელოვანი და სასწრაფო მიზნები და საქმეები</p> <ul style="list-style-type: none"> • კრიზისული საქმეები • გადაუდებელი პრობლემები • ჩავარდნის ზღვარზე მყოფი პროექტები • გადასახადები, ვალები, კრიზისი 	<p>კვადრატი 2</p> <p>მნიშვნელოვანი, მაგრამ არასასწრაფო მიზნები და საქმეები</p> <ul style="list-style-type: none"> • მიზნების განსაზღვრა, დაგეგმვა • პრევენციული საქმიანობა • თვითგანვითარება • ახალი შესაძლებლობების შექმნა • ჯანმრთელობა, ფული, ურთიერთობები
	<p>კვადრატი 3</p> <p>უმნიშვნელო, მაგრამ სასწრაფო მიზნები და საქმეები</p> <ul style="list-style-type: none"> • მეორეხარისხოვანი შეტყობინებები • უსარგებლო ანგარიშების გაცნობა • არაფრისმომცემი შეხვედრები • დაუგეგმავი ზარები 	<p>კვადრატი 4</p> <p>უმნიშვნელო და არასასწრაფო მიზნები და საქმეები</p> <ul style="list-style-type: none"> • უხარისხო სერიალების ყურება • დროის მოსაკლავი თამაშები • უმიზნო თათბირები • „სავალდებულო“ თათბირები • სხვისი მიზნები

ტაშისკარის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაცია

შიდა ქართლში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შპს „საქართველოს მელიორაცია“ ტაშისკარის სარწყავი სისტემის სარეაბილიტაციო პროექტს ახორციელებს. აღდგენითი სამუშაოები გომი-აგარის მონაკვეთზე, N1-N4 გამანაწილებელზე მიმდინარეობს. სისტემას სრული რეაბილიტაცია

უტარდება. სამუშაოების ფარგლებში, შეიცვალა და დამონტაჟდა რკინაბეტონის პარაბოლური კვეთის ახალი დარები; ეწყობა 3 წყალგამანაწილებელი და 15 წყალგამშვები ჯა; განხორციელდა დიუკერის წმენდითი სამუშაოები. ტაშისკარის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციის შედეგად, ქარელის მუნიციპალიტეტის სოფ.

მოხისის, აგარის, ქვენატკოცისა და მოხისის დევნილთა დასახლების 500 ჰა სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე გაუმჯობესდება სარწყავი წყლის მიწოდება. სარწყავი სისტემის სარეაბილიტაციო სამუშაოები მიმდინარე წლის გაზაფხულზე დასრულდება.

სამთაწყარო-ფიროსმანის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაცია

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შპს „საქართველოს მელიორაცია“ კახეთში, სამთაწყარო-ფიროსმანის სარწყავი სისტემის სარეაბილიტაციო პროექტს ახორციელებს. სამუშაოების ფარგლებში არხი იწმინდება ბუჩქნარისა და ნატანი მასისგან. ფერდებზე ეწყობა მონოლითური არმირებული ბეტონი. აღდგენითი სამუშაოები უტარდება ხიდებს, ღვარსაშესა და წყალაღების კვანძებს.

მაგისტრალური არხისა და ჰიდროტექნიკური ნაგებობების რეაბილიტაციის შედეგად, წყლის მიწოდება გაუმჯობესდება და რეგულარულად მოირწყება დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის 2 სოფლის 1,183 ჰა სასოფლო-სამეურნეო საფარგული.

მიმდინარე სამუშაოები 2018 წლის ივლისში დასრულდება.

ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაცია

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შპს „საქართველოს მელიორაცია“ ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციას ახორციელებს. კახეთში, 5000 ჰექტარამდე სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე გაუმჯობესდება სარწყავი წყლით უზრუნველყოფა. მიმდინარეობს მარცხენა მაგისტრალური არხის 14 კილომეტრიანი

მონაკვეთის ტრაპეციული კვეთის ტორკრეტირება. რეაბილიტაცია უტარდება სხვადასხვა ჰიდროტექნიკურ ნაგებობას (გალერეა, დიუკერი, გვირაბი, სახიდე გადასასვლელი, ღვარსაშვი). გათვალისწინებულია საექსპლუატაციო გზის მოწყობა. „საქართველოს მელიორაციის“ გენერალური დირექტორი არჩილ ბუკია სარეაბილიტაციო სამუშაოების მიმდინარეობას

გაეცნო და ადგილობრივ მოსახლეობას შეხვდა. აღდგენილი საირიგაციო სისტემით საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის 5 სოფლის (ნინოწმინდა, საგარეჯო, გიორგიწმინდა, თოხლიაური, მანავი) მოსახლეობა ისარგებლებს. პროექტი, რომლის ღირებულება 4 823 000 ლარია, 2018 წლის ოქტომბერში დასრულდება.

გარდაბნის სარწყავი სისტემის სარეაბილიტაციო სამუშაოები

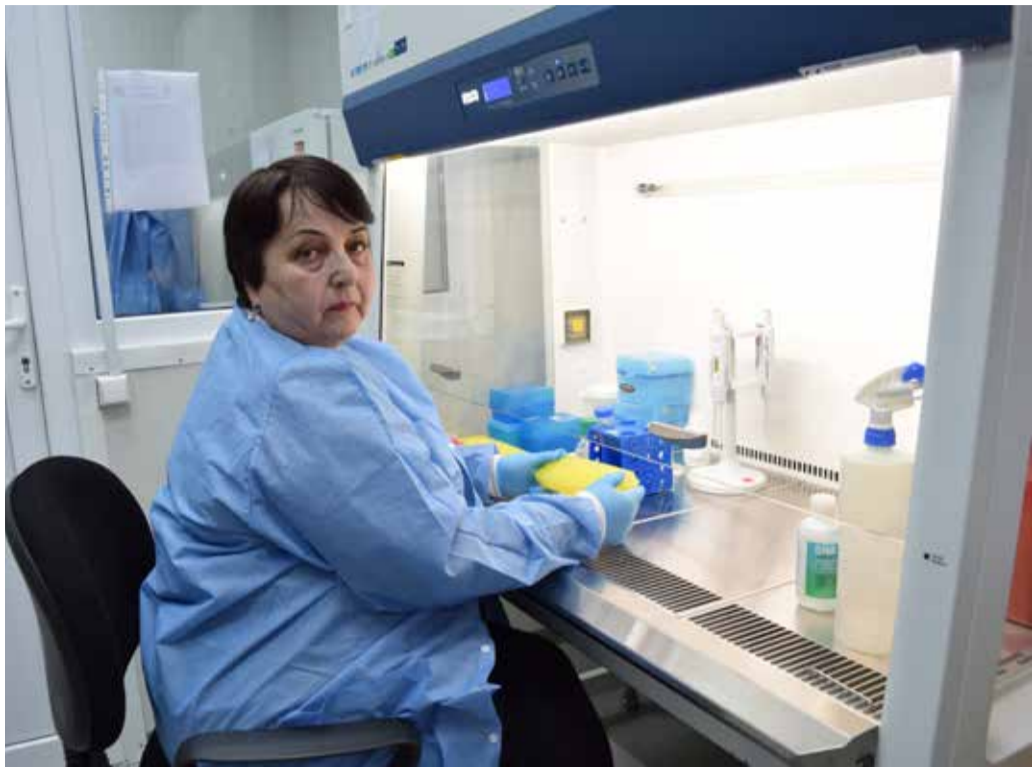

გარდაბნის მუნიციპალიტეტში რწყვის რეჟიმის გაუმჯობესების მიზნით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შპს „საქართველოს მელიორაცია“ საირიგაციო სისტემის რეაბილიტაციას ახორციელებს. გამანაწილებლის აღდგენითი სამუშაოების

ფარგლებში, მწყობრში ჩადგა 9 კმ სიგრძის მონაკვეთი, დამონტაჟდა ახალი მილხიდები და წყალგამშვები ფარები. ამჟამად, არხის ფერდებსა და ძირზე ეწყობა რკინა-ბეტონის მონოლითური ფილები; კეთდება მილხიდები და გამანაწილებელი კვანძები. არხის რეაბი-

ლიტაციით, სარწყავი წყლის მიწოდება გაუმჯობესდება 900 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობზე, რომელიც მუნიციპალიტეტის 3 სოფელს (ვახტანგის, ჯანდარასა და ნაზარლოს) მოიცავს. სამუშაოები 2018 წლის გაზაფხულზე, სარწყავი სეზონისთვის დასრულდება.

ლალი კვიტიაშვილი - 50 წელი სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ლაბორატორიაში

საყოველთაოდ ცნობილია, რა მნიშვნელობა ენიჭებოდა და ენიჭება ადამიანების დაცვას ცხოველებისა და ადამიანებისათვის საერთო, განსაკუთრებით საშიში დაავადებებისაგან. ასეთი დაავადებებისაგან ადამიანების დაცვის უზრუნველსაყოფად, 1907 წელს შეიქმნა თბილისის სავეტერინარო ლაბორატორია. დაარსების პირველივე დღეებიდან ჩაერთო საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სფეროში ლაბორატორიული კომპონენტის შესასრულებლად. სსიპ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ლაბორატორია 110 წლიან ისტორიას ითვლის. დაარსებიდან დღემდე, აღნიშნულ ბაზაზე განხორციელდა არაერთი სტრუქტურული, მეთოდური, თუ სისტემური რეფორმა. საბოლოოდ, ლაბორატორია ჩამოყალიბდა იმ ფორმით, რომლითაც ის დღეს ფუნქციონირებს და საერთაშორისო სტანდარტს უტოლდება.

გთავაზობთ ინტერვიუს ლაბორატორიის სპეციალისტთან, ლალი კვიტიაშვილთან, რომელიც 50 წელია, რაც გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ლაბორატორიაში მუშაობს და კვლავ განაგრძობს თავის საქმიანობას.

- ქ-ნ, ლალი რატომ აირჩიეთ ვეტერინარის პროფესია?

- მამა მყავდა ვეტეჩიმი. პატარა ვიყავი, როცა შევესწარი, როგორ გადაარჩინა მამამ ძროხა, რომელსაც გართულებული მშობიარობა ჰქონდა. გადავწყვიტე მეც, მამასავით ცხოველებს დავხმარებოდი. ცხოველების სიყვარულმა გადამაწყვეტინა გავმხდარიყავი ვეტერინარი. ზუსტად 50 წელიწადია, რაც ჩემი პროფესიით ვმუშაობ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ლაბორატორიაში.

- როგორ დაიწყო თქვენი საქმიანობა?

- 1967 წელს წარჩინებით დავამთავრე სწავლა საქართველოს ბოტეჩნიკურ-სავეტერინარო სასწავლო-კვლევით ინსტიტუტში, ვეტერინარიის ფაკულტეტზე. იმავე წელს, მუშაობა დავიწყე ვამლიჯვარში მდებარე ლაბორატორიაში. ის გარემო, რომელიც დამხვდა, ის სტრუქტურა და სპეციალისტების კვალიფიკაცია პასუხისმგებლობის განსაკუთრებულ გრძნობას გვიჩენდა. თავდაპირველად, ლაბორანტის პოზიცია მეკავა სხვადასხვა განყოფილებებში. მინდოდა, რაც შეიძლება მეტი მესწავლა გამოცდილი ვეტერინარებისგან. ყველაზე მეტად მაინტერესებდა სხვადასხვა დაავადების დროს, რა პროცესები ვითარდებოდა

ცხოველის ორგანიზმში და პათოლოგიური მორფოლოგიის განყოფილებაში განვარძე მუშაობა. 1982 წელს ამ განყოფილების გამგე გავხდი.

- რამე სიახლე თუ გაქვთ შეტანილი ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის სფეროში?

- იმ პერიოდში, მსხვილფეხა რქოსან პირუტყვში გავრცელებული იყო ლეიკოზის და ტუბერკულოზის დაავადება. ლაბორატორიაში დანერგილი მეთოდები, ან არ იყო საკმარისი საბოლოო დიაგნოზის დასასმელად, ან კიდევ დროში ძალიან იწელებოდა, ამიტომ საჭირო იყო ახალი მეთოდის დანერგვა, რომელიც იქნებოდა უფრო სწრაფი და სანდო. მე გავიარე სწავლებები და საბოლოოდ ჩვენს ლაბორატორიაში დავნერგე ჰისტოლოგიური კვლევა, ანუ დაავადების დიაგნოსტიკა ქსოვილის დონეზე. ეს, მაშინ მნიშვნელოვანი სიახლე იყო, ვინაიდან პასუხი 2 თვის ნაცვლად 7 დღეში გაიცემოდა და 99%-ით იყო საიმედო. დღესაც, ვეტეჩიმ ჰისტოლოგად ვმუშაობ.“

- 50 წლის განმავლობაში, რა იყო ის მნიშვნელოვანი მომენტები, რომლებიც ყველაზე მეტად დაგამახსოვრდათ?

- ასეთი ბევრი იყო. მაგალითად, 1976 წელს, ჩვენს ლაბორატორიაში გამოვიკვლიეთ ის მაიმუნები, რომლებიც ცირკის წარმოდგენებში მისაღებად, გასტროლებით მყოფმა ჯგუფმა ჩამოიყვანა, მაგრამ სამწუხაროდ, ისინი დაავადებულები იყვნენ და საქართველოს ტერიტორიაზე დაიხივნენ. ეს იყო მნიშვნელოვანი მოვლენა, დიაგნოსტიკას ესწრებოდნენ სამედიცინო სფეროს წარმომადგენლები და რაც ყველაზე საინტერესოა, დიაგნოზი დაისვა ისეთ დაავადებაზე, რომელიც არ იყო მასურად გავრცელებული. ამიტომ, მნიშვნელოვანი იყო, რომ მსგავსი ტიპის კვლევა ჩვენს ქვეყანაში ჩატარდა.

ასევე, ჩვენი ლაბორატორიის ბაზაზე დაისვა სხვა განსაკუთრებული მნიშვნელობის დიაგნოზიც. ეს იყო 1982 წელს, როდესაც მელორეობის ფერმა-კომპლექსში დაიწყო მასურად ახალშობილი გოჭების დახოცვა და დიაგნოზის დასასმელად, კვლევის პროცესს ესწრებოდნენ მონღოელი სპეციალისტები მეზობელი რესპუბლიკებიდან. ღორების ვირუსულ გასტრო-ენტერიტზე დიაგნოზი დაისვა იმ მეთოდით, რომელიც ლაბორატორიაში მე დავნერგე.

განსაკუთრებულად მახსენდება 90-იანი წლების პერიოდიც. ეს იყო ურთულესი პერიოდი, შექმნილმა ვითარებამ გავლენა, რა თქმა უნდა, ლაბორატორიების მუშაობაზეც მოახდინა. არ გავაჩნდა საკმარისი დიაგნოსტიკუმები, არ იყო ელექტროენერგია. ფაქტიურად, არც ტრანსპორტი მოძრაობდა სამსახურში მოსასვლელად. თუმცა, ჩვენს ლაბორატორიას მუშაობა არ შეუწყვეტია.

ეს იყო განსაკუთრებული გარემო. ჩვენ ყველანი, ერთად დგომით და პროფესიის სიყვარულით დავდიოდით სამსახურში, რომელიც იგივე ჩვენი სახლი იყო.

გულწრფელად მემამყება ჩემი პროფესია. მინდა, რომ ახალი თაობაც სიამაყით დაეუფლოს მას და ჩვენი ლაბორატორიის საუკუნოვანი ისტორია გააგრძელოს.

მრავალწლიანი გამოცდილება, საქმის ერთგულება და ეკოლოგიური გარემო გემრიელი თაფლის წარმოების წინაპირობაა

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი „ქციის მონასტერი“, ბრენდის „გოლეული“ სახელით, ორი სახის თაფლს აწარმოებს - ყვავილებისა და ალპური მდელოს მცენარეების. მინდვრისა და ტყის ყვავილების თაფლი დმანისის მუნიციპალიტეტის სუბალპურ ზონაში მდელოსა და ტყის ბუნებრივად გავრცელებული მრავალფეროვანი თაფლოვანი მცენარეების ნექტრისგან მიიღება, ხოლო ალპური მდელოს მცენარეების თაფლი - ჯავახეთის ზეგნის ალპური ყვავილებიდან გროვდება.

კოოპერატივის „ქციის მონასტერი“ თავმჯდომარის, ტარიელ გოცირიძის განცხადებით, მათი წარმატება კოოპერატივში გაერთიანებამ განაპირობა.

„სახელმწიფო და ENPARD-ის პროგრამის დახმარებით, ჩვენ შევძელით თანამედროვე სკებისა და თაფლის გადამამუშავებელი მცირე საწარმოს ამოქმედება. კოოპერატივს ახლა უკვე აქვს შესაძლებლობა საკუთარი ბრენდირებული პროდუქციით წარსდგეს ბაზარზე“, - აცხადებს ტარიელ გოცირიძე.

კოოპერატივი „ქციის მონასტერი“ დმანისის მუნიციპალიტეტის სოფელ გომარეთში 2015 წელს დაფუძნდა. კოოპერატივში 13 მეფუტკრე გაერთიანდა. იმავე წელს, კოოპერატივს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების სააგენტოს მიერ სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის სტატუსი მიენიჭა. კოოპერატივმა დაფინანსება მოიპოვა სოფლის მეურნეობის და სოფლის განვითარების პროგრამის (ENPARD) ფარგლებში დაფინანსებული პროექტის „სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების მხარდაჭერა საქართველოში“ ფარგლებში, ოქსფამ საქართველოსა და საერთაშორისო ორგანიზაციის „მოძრაობა მიმშილის წინააღმდეგ“ მხარდაჭერით.

ENPARD -ის გრანტის ფარგლებში კოოპერატივს თანადაფინანსებით გადაეცა 100-მდე სკა და თაფლის გადამამუშავებელი საწარმოო აღჭურვილობა. სურსათის უვნებლობის სტანდარტების შესაბამისად მოეწყო და ამოქმედდა თაფლის გადამამუშავებელი საწარმო. 2016 წელს კოოპერატივმა მონაწილეობა მიიღო „მეფუტკრეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამაში“, რომლის ფარგლებშიც, თანადაფინანსებით, 100 სკა გადაეცა.

„ჩვენთვის, როგორც მრავალი წლის გამოცდილების მქონე მეფუტკრეებისათვის, პროდუქტის სიჭანსაღეს დიდი მნიშვნელობა აქვს. ჩვენი თაფლი მაღალმთიან ეკოლოგიურ გარემოში, ქართული რუხი ფუტკარის მთაბარობით მიიღება. ჩვენ ფუტკარს არ ვაძლევთ არასასურველ დანამატებსა და ანტიბიოტიკებს, მკურნალობის ბიოსამუალებებს ვანიჭებთ უპირატესობას. მრავალწლიანი გამოცდილება, საქმის ერთგულება და ეკოლოგიური გარემო სასარგებლო და გემრიელი თაფლის წარმოების წინაპირობაა“, - აცხადებს კოოპერატივის „ქციის მონასტერი“ თავმჯდომარე ტარიელ გოცირიძე.

ლია ოზაშვილი, რომელმაც საოჯახო საქმიანობა ბიზნესსაქმიანობად აქცია

ლია ოზაშვილი წარმოშობით დედოფლისწყაროდანაა. „ერთიანი აგროპროექტი“ შესახებ ახლობლებისგან შეიტყო და პროექტში მონაწილეობის მიღება გადაწყვიტა.

კახეთში მესაქონლეობას მოსახლეობის დიდი ნაწილი მისდევს; გამოწვევის არც ქალბატონი ლიას ოჯახი წარმოადგენდა. 2013 წელს, „ერთიანი აგროპროექტი“ ჩართვით, ლია ოზაშვილმა საოჯახო საქმიანობა ბიზნესსაქმიანობად აქცია. მთავრობის დაფინანსებით, რომელმაც 400,000 აშშ დოლარი შეადგინა, ააშენა და გამართა 500-მდე მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელზე გათვლილი 3 ფერმა; შეიძინა საუკეთესო ჯიშის მალაპროდუქციული საქონელი, საჭირო დანადგარები, რაც ძალიან მნიშვნელოვანი იყო წარმატებული ბიზნესისთვის.

ამ ეტაპზე ფერმაში 25 ადამიანი დასაქმებული. სემონურად, ეს რიცხვი 40-მდე იზრდება, რაც ადგილობრივებისთვის დამატებითი შემოსავლის წყაროს წარმოადგენს.

განვითარებასა და კვალიფიკაციის ამაღლებაზე ორიენტირებული ლია ოზაშვილი, მუდმივად მონაწილეობს სემინარებსა თუ ტრენინგებში, როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ; მიღებულ ცოდნასა და გამოცდილებას კი, აქტიურად იყენებს ახალი გამოწვევების თუ პროექტების განხორციელებაში.

ლია ოზაშვილი არსებული ფერმების განვითარების პარალელურად, სასაკლავოს მოწყობას გეგმავს, რომლის საჭიროებაც ღირებულებათა ჯაჭვის სრული ციკლის გამართვის აუცილებლობით შეიქმნა. ამ მიზნით, ახლო მომავალში, „ერთიანი აგროპროექტი“ კიდევ ერთ პროექტში აპირებს მონაწილეობას. შედეგად, ადგილობრივ ბაზარზე ხარისხიანი, კონკურენტუნარიანი ხორცისა და ხორცპროდუქტების ფართო არჩევანი გამოჩნდება.

ზურაბ თეთვაძე: „მიუხედავად ბევრი სიძნელისა, საკუთარ საქმეს ისე ვუძღვები, რომ წარმატებული ბიზნესი მაქვს“

გასული საუკუნის 90-იან წლებში, საბჭოთა კოლმეურნეობების დაშლის შემდეგ, ზურაბ თეთვაძე ერთ-ერთი პირველი იყო, რომელმაც დედოფლისწყაროში 13 ჰა მიწის ფართობი აიღო იჯარით და მასზე ხორბლის, მგესუმბირის და ქერის მოყვანა დაიწყო. ზურაბ თეთვაძემ 1984 წელს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი დაამთავრა და მას მერე, საკუთარი პროფესიისთვის არ უღალატია. ნაბიჯ-ნაბიჯ აფართოებდა მეურნეობას, ყიდულობდა სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა-დანადგარებს

და ცდიდა სხვადასხვა მარცვლოვანი კულტურის ჯიშებს, რათა დედოფლისწყაროს ბუნებრივ პირობებს მორგებული ხორბლის ჯიშები შეერჩია. 2001 წელს, საკუთარი ძალებით, მოსავლის შესანახი მცირე ზომის შემნახველი მეურნეობა ააშენა. მალე მეურნეობის გაფართოება აუცილებელი გახდა.

2016 წელს „ერთიანი აგროპროექტი“ ბენეფიციარი გახდა და შეღავათიანი აგროკრედიტით ისარგებლა. დღეისათვის, ზურაბ თეთვაძეს საწარმოში, სრულად, 70 ათასი დოლარის ინვესტიცია აქვს განხორციელებული, აქედან, შეღავათიანი აგროკრედიტი 30 ათასი დოლარია.

ზურაბ თეთვაძეს საკუთარ შემნახველ მეურნეობაში, ამჟამად, 800 ტონაზე მეტი ნედლეულის მიღება შეუძლია. საკუთარი მოსავლის დასაწყობების გარდა, შემნახველი მეურნეობით სარგებლობა რეგიონის ფერმერებსაც შეუძლიათ.

ზურაბ თეთვაძე, მომავალში, მექანიზაციის კუთხით სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის გაფართოებას და აუცილებელი მანქანა-დანადგარების შეძენას გეგმავს, რაც საშუალებას მისცემს, უზრუნველყოფოს როგორც საკუთარი მიწის ფართობების ეფექტიანი დამუშავება, ასევე, აღნიშნული მომსახურება ხელმოსაწვდომი რეგიონის ფერმერებისთვისაც გახადოს.

ფერმერი 40 წელზე მეტია, რაც სოფლის მეურნეობის სფეროში საქმიანობს და თვლის, რომ მიუხედავად ბევრი სიძნელისა, საკუთარ საქმეს კარგად უძღვება, წარმატებული ბიზნესი აქვს და ბაზარს ქართული ხორბლით, ქერი და მგესუმბირით ამარაგებს.

აჭარის მალაღმთიანეთში მდებარე რძის გადამამუშავებელი საწარმო

საქართველოს ერთ-ერთ უღამაზეს მხარეში, აჭარაში, შუახევის რაიონის სოფელ გოგინაურში, მღვის დონიდან 1350 მეტრზე, „ერთიანი აგროპროექტის“ ფარგლებში, კოოპერატივმა „აგროკოსურსათი“ რძის გადამამუშავებელი საწარმო ააშენა. კოოპერატივის თავმჯდომარეს, გულიკო გოგითიძეს სამედიცინო განათლება აქვს მიღებული და როგორც თავად აღნიშნავს, პროფესიიდან გამომდინარე, კიდევ უფრო დიდ ყურადღებას აქცევს საწარმოო პროცესში სურსათის უვნებლობის მოთხოვნების დაცვას, რათა საბოლოო პროდუქცია ჯანსაღი და სასარგებლო იყოს.

კოოპერატივის წევრებმა „შეღავათიანი აგროკრედიტის“ შესახებ მედიიდან შეიტყვეს და გადაწყვიტეს, სახელმწიფოს დახმარებით ესარგებლათ. როგორც თავად აღნიშნავენ, მემო აჭარისთვის მეცხოველეობა ტრადიციული სასოფლო-სამეურნეო დარგია. სამწუხაროდ, მათ რაიონში არსებული მეცხოველეობის

ფერმები დროთა განმავლობაში გაუქმდა, ხოლო ის ბუნებრივი რესურსი, რომელსაც ზემო აჭარაში არსებული საძოვრები წარმოადგენს, გამოუყენებელი დარჩა.

კოოპერატივის წევრებმა, „შეღავათიანი აგროკრედიტის“ დახმარებით, ყოფილი მეცხოველეობის ფერმა, მალაპროდუქციული საქონელი და შესაბამისი რძის გადამამუშავებელი დანადგარები შეიძინეს. დღეისათვის საწარმო, რომელიც წარმატებით ფუნქციონირებს, წარმოებისთვის საჭირო ნედლეულს ადგილობრივი მაცხოვრებლებისგან ყიდულობს.

კოოპერატივის წევრები, სამომავლოდ, წარმოების გაფართოებას და ზემო აჭარაში არსებულ ტრადიციულ ტექნოლოგიაზე დაფუძნებული პროდუქციის წარმოებას გეგმავენ.

პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების შესახებ საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევისათვის პასუხისმგებლობა მკაცრდება

საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში შევიდა ცვლილებები, რომლის მიხედვითაც 2018 წლის 11 იანვრიდან მკაცრდება პასუხისმგებლობა პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების შესახებ საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევისათვის. კერძოდ, პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების წარმოების, დაფასების, მარკირების, შეფუთვის, შემოტანის, შენახვის, ტრანსპორტირებისა და რეალიზაციის წესების დამრღვევი პირი დაჯარიმდება 200 ლარით, ხოლო 1 წლის განმავლობაში აღნიშნული ქმედების განმეორების შემთხვევაში - 400 ლარით. არარეგისტრირებული, ვადაგასული, უხარისხო პესტიციდის ან აგროქიმიკატის ბაზარზე განთავსებისთვის 200 000 ლარამდე წლიური ბრუნვის მქონე პირი დაჯარიმდება 2 000 ლარით, ხოლო 200 000 ლარის ან მეტი წლიური ბრუნვის მქონე პირი - 4 000 ლარით. 1 წლის განმავლობაში აღნიშნული ქმედების განმეორებით ჩადენისას ჯარიმა ორმაგდება. პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების გამოყენების წესების დარღვევისთვის ფიზიკური პირი (გარდა ინდუმენარისა და საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული მიკრობიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირისა) დაჯარიმდება 50 ლარით, ხოლო იურიდიული პირი, ინდუმენარე, საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული მიკრობიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი - 200 ლარით. წლის განმავლობაში იგივე ქმედების განმეორებისას ჯარიმის ოდენობა ორმაგდება.

პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების გამოყენებასა და მიმოქცევასთან დაკავშირებით სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიერ გაცემული მითითებებისა და რეკომენდაციების შეუსრულებლობისას ფიზიკური პირი (გარდა ინდივიდუალური მენარისა და საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული მიკრობიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირისა) დაჯარიმდება 100 ლარით, ხოლო იურიდიული პირი, ინდივიდუალური მენარე, საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული მიკრობიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი - 400 ლარით. არარეგისტრირებული, ვადაგასული, უხარისხო პესტიციდის ან აგროქიმიკატის ბაზარზე განთავსების აღკვეთასა და ამოღებასთან დაკავშირებით სურსათის ეროვნული სააგენტოს მითითების შეუსრულებლობის გამო 200

000 ლარამდე წლიური ბრუნვის მქონე პირი დაჯარიმდება 1000 ლარით, ხოლო 200 000 ლარის ან მეტი წლიური ბრუნვის მქონე პირი - 2 000 ლარით. აკრძალული ან მკაცრად შეზღუდული პესტიციდის ექსპორტი, იმპორტი, ბაზარზე განთავსება ან გამოყენება დასაბუთებული თანხმობის გარეშე - გამოიწვევს პირის დაჯარიმებას 3 000 ლარის ოდენობით.

აღნიშნული ცვლილებები ხელს შეუწყობს ბაზრის გაჯანსაღებას და პესტიციდების და აგროქიმიკატების შენახვის, ტრანსპორტირების და რეალიზაციის წესების დაცვას.

დეტალური ინფორმაცია ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში შესული ცვლილებების შესახებ იხილეთ ბმულზე: <http://nfa.gov.ge/uploads/other/6/6830.pdf>

პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების წარმოების, დაფასების, მარკირების, შეფუთვის, შენახვისა და რეალიზაციის პირობებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო აკონტროლებს.

2017 წელს პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების ხარისხის კონტროლის მიზნით 138 სარეალიზაციო ობიექტიდან აღებულია 333 ნიმუში. რეალიზაციის წესების დარღვევისთვის დაჯარიმებულია 37 ბიზნესსუბიექტი.

2018 წლიდან თხილის ექსპორტირებისთვის HACCP-ის სისტემის დანერგვა სავალდებულოა

ბიზნესსუბიექტი, რომელიც ექსპორტისთვის განკუთვნილი გადამამუშავებული თხილის გულის დამზადებას ახორციელებს, ვალდებულია საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების (HACCP - Hazard Analysis and Critical Control Points) პრინციპებზე დაფუძნებული სისტემა დანერგოს. აღნიშნული ცვლილება თხილის შესახებ ტექნიკური რეგლამენტში 2017 წლის ივნისში შევიდა და 2018 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედდა. ექსპორტისთვის განკუთვნილი გაუტეხავი თხილის (თხილი ნაჭკვით), თხილის გულის და გადამამუშავებული თხილის გულის შესაბამისობას ტექნიკურ რეგლამენტთან ან დეკლარირებულ სტანდარტებთან ამოწმებს სურსათის ეროვნული სააგენტო. დეტალური ინფორმაციისათვის იხილეთ საქართველოს მთავრობის #185 დადგენილება: <http://nfa.gov.ge/uploads/other/6/6136.pdf> აღნიშნულ ცვლილებას წინ უძღოდა ბიზნესსექტორის წარმომადგენლებთან შეხვედრები და საკითხის აქტიური განხილვა.

საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების სისტემის დანერგვა ხელს შეუწყობს ქართული თხილის ხარისხის ამაღლებას და ევროკავშირის ბაზარზე მის პოპულარიზაციას. საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების სისტემა (HACCP) სურსათის უვნებლობის საერთაშორისოდ აღიარებული მართვის სისტემაა, რომელიც სურსათის წარმოების პროცესში პოტენციური საფრთხეების დადგენას, მათ პრევენციას და აღმოფხვრას გულისხმობს.

კენკროვანი კულტურები

ადგილობრივ ბაზარზე დღითიდღე იზრდება მოთხოვნილება კენკრის ნაყოფებსა და მისი გადამამუშავების პროდუქტებზე. ისინი მდიდარია ჯანმრთელობისთვის საჭირო ვიტამინებით, ორგანული მჟავებითა და ნახშირწყლებით, მინერალური მარილებით, შეიცავენ 600-მდე ბიოლოგიურად აქტიურ ნივთიერებებს.

ჟოლოს ადგილობრივი და შემოტანილი სამრეწველოდ რეკომენდებული ჯიშები

კენბი კანადური ჯიშია, არის ძლიერი ზრდის; ბუჩქი ხასითდება სწორმდგომი უეკლო ღეროებით, მოითხოვს შპალერულ სისტემას, დიდი რაოდენობით ინვითარებს ამონაყრებს; ყვავილობის პერიოდი მაისის დასაწყისი, ახასიათებს ნითელი, მომრგვალებულ კონუსური, მსხვილი, 4-4,5 გრამი მასით ნაყოფით. სიმწიფე იწყება ივნისის შუა რიცხვებში და გრძელდება აგვისტოს ბოლომდე.;

ტულიმინი ამერიკული ჯიშია, ბუჩქს ახასიათებს საშუალო ზრდა, ბუჩქი არის სწორმდგომი ღეროებით, მოითხოვს შპალერულ სისტემას; ყვავილობს ივნისის ბოლოს; ნაყოფს აქვს ნითელი ფერი, კონუსური ფორმა, ნაყოფი მსხვილია ერთი კენკრის მასა 3.5-4.5 გრამი. მოსავლიანობა აღწევს 8-10 ტონას ჰექტარზე; მწიფდება ივლისის დასაწყისი ;

პატრიცია უკრაინული ჯიშია, ბუჩქს ახასიათებს ძლიერი ზრდა; ბუჩქი ხასითდება სწორმდგომი ოდნავ მოხრილი ღეროებით, მოითხოვს შპალერულ სისტემას; ნაყოფს აქვს ღია ნითელი ფერი, კონუსური ფორმა, ნაყოფის ზომა მსხვილია, ერთი კენკრის მასა 4-12 გრამის დიაპაზონშია, ჯიში მაღალ მოსავლიანია 8-10 ტონა ჰექტარზე;

კილარნი ამერიკული ჯიშია, ბუჩქი გამოირჩევა ძლიერი ზრდით, და ახასიათებს სწორმდგომი ფორმა, მოითხოვს შპალერულ სისტემას; აქვს ნითელი ფერის, მომრგვალო მსხვილი ნაყოფი, ერთი კენკრის მასა 5-6 გრამი; მოსავლიანობა დაახლოებით 8 ტონაა ჰექტარზე; სიმწიფის პერიოდს აღწევს ივლისისა და აგვისტოს ბოლოს;

ნოვა ამერიკული ჯიშია; ბუჩქს ახასიათებს ძლიერი ზრდა, სწორმდგომი, მაღალი ბუჩქი, მოითხოვს შპალერულ სისტემას; ყვავილობს ივლიში, აგვისტოსა და სექტემბერში; აქვს ნითელი ფერის, კონუსური, მსხვილი ნაყოფი, ერთი კენკრის მასა 5-8 გრამს აღწევს, მოსავლიანობა დაახლოებით 8 -10 ტონაა ჰექტარზე;

ყვითელი გიგანტი უკრაინული ჯიშია; ჯიში ხასითდება ბუჩქის ზრდის სიძლიერით, აქვს სწორმდგომი ღერო, მოითხოვს შპალერულ სისტემას; ყვავილობს ივნისის ბოლოს; აქვს ყვითელი, ნაგრძელებულ - კონუსური, მსხვილი ნაყოფი, ერთი კენკრის მასა 8-12 გრამს შეადგენს, მაღალ-მოსავლიანი ჯიშია - 8-10 ტონა ჰექტარზე;

კაროლინა ამერიკული ჯიშია; ჯიში ხასითდება ბუჩქის ზრდის სიძლიერით, აქვს სწორმდგომი ღერო, მოითხოვს შპალერულ სისტემას; ყვავილობს ივლისი, აგვისტო სექტემბერში; აქვს ნითელი, კონუსური, მსხვილი ნაყოფი, ერთი კენკრის მასა 5-8 გრამი; მოსავლიანობა აღწევს 8 -10 ტონას ჰექტარზე;

უეკლო მაყვალის ადგილობრივი და შემოტანილი სამრეწველოდ რეკომენდებული ჯიშები

რუბენი ამერიკული ჯიშია; ბუჩქი ხასითდება ძლიერი ზრდით, აქვს კომპაქტური, სწორმდგომი ბუჩქი, უეკლო; ყვავილობს ივნისი, ივლისი, აგვისტო, სექტემბერი - რემონტატული ჯიშია. აქვს მუქი ლურჯი ფერის, მოგრძო, ოვალური ფორმა, მსხვილი ნაყოფი, ერთი კენკრის მასა 12-14 გრამს აღწევს; ჯიში მაღალ მოსავლიანია - 15 ტონა ჰექტარზე; სიმწიფის პერიოდი: ივლისი, აგვისტო, სექტემბერი, ოქტომბერი.

ტრიბლქაუნი ამერიკული ჯიშია ბუჩქი ხასითდება ძლიერი ზრდით, აქვს კომპაქტური, ნახევრად სწორმდგომი ბუჩქი, უეკლო; ყვავილობს ივნისსა და ივლისში, არის უეკლო; აქვს მუქი ლურჯი ფერის, მოგრძო, მსხვილი ნაყოფი, ერთი კენკრის მასა 9-10 გრამს აღწევს; ჯიში მაღალ მოსავლიანია - 10-12 ტონას აღწევს ჰექტარზე;

ჩესტერი ამერიკული ჯიში; ბუჩქი ხასითდება საშუალო ზრდით, აქვს დაბალი ბუჩქი, უეკლო; ყვავილობს მაისსა და ივნისში, არის უეკლო; აქვს კრიალა შავი ფერის, მოგრძო ოვალური, მსხვილი ნაყოფი, ერთი კენკრის მასა 8-10 გრამს აღწევს; ჯიში მაღალ მოსავლიანია - 10-12 ტონას აღწევს ჰექტარზე; სიმწიფის პერიოდი: აგვისტო- სექტემბერი-ოქტომბერი;

ჟოლოსა და მაყვალის ბალის გაშენება

ადგილმდებარეობის შერჩევას უდაოდ დიდი მნიშვნელობა აქვს და ეს საკითხი ჟოლოსა და მაყვალის გაშენებამდე წინასწარ უნდა იქნას გადაჭრილი. მათთვის ყველაზე უკეთესია ვაკე ადგილი 5-6 გრადუსის დაქანებით. აუცილებელია ნარგავების გარშემო იყოს ჰაერის სათანადო მოძრაობა, რომელიც ამცირებს ტენიანობას მცენარეთა გარშემო და ხელს უშლის ფოთლების დაავადების ხელშეწყობი პირობების შექმნას. ჟოლო და მაყვალი მოითხოვს კარგად განათებულ მზიან ადგილს და ცუდად იტანს ჭარბტენიანობას. არასასურველი დრენაჟის პირობებში სასურველია შემადლებული კვლების გაკეთება. ჩვენს პირობებში უკეთესია ჩრდილოეთის, ჩრდილო-აღმოსავლეთის და ჩრდილო-დასავლეთის

დაქანებები, რადგან სამხრეთის დაქანებებზე (განსაკუთრებით ცხელ რაიონებში) იგი სიცხისა და გვალვისაგან ზიანდება. ამ კულტურებისთვის კლასიკურად მიღებულია ზღვის დონიდან ბალის გაშენება 600 დან 1500 მეტრამდე.

ბალის გაშენებამდე აუცილებელია ნიადაგის ანალიზის გაკეთება, რათა ზუსტად განისაზღვროს ნიადაგის დასაბალანსებლად აუცილებელი საკვები ელემენტების ოპტიმალური რაოდენობა. ამიტომ შერჩეული ნაკვეთის რამოდენიმე ადგილიდან უნდა შემოწმდეს ნიადაგის ნიმუშები. ეს აუცილებელია იმიტომ რომ ნიადაგთან დაკავშირებული პრობლემის გამოსწორება ყოველთვის უფრო ადვილია მცენარეების დარგვამდე. რეკომენდებულია თითო ჰექტრიდან, სულ მცირე, 5 ნიმუშის

აღება. ნიადაგის ნიმუშები უნდა შემოწმდეს - ნიადაგის არის რეაქცია (pH), მარილიანობაზე, მინერალზე, მიკრო და მაკრო ელემენტებზე, მართალია კენკროვანი კულტურები ნაკლებად მგრძობიარეა pH მიმართ, მაგრამ ისინი უფრო კარგად ვითარდება 6,0-6,5 PH ფარგლებში. ასევე ჟოლო და მაყვალი მგრძობიარეა ნიადაგში მარილის შემცველობაზე, ეს კულტურები უნდა გაშენდეს ისეთ ნიადაგში, სადაც მარილის შემცველობა დაბალია.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ამ კულტურების დარგვა ნაკლებად სასურველია იმ ადგილებში სადაც წინა წელს პომიდორი, კარტოფილი ან წინაა იყო მოყვანილი, ვინაიდან ამან შეიძლება ახალგაზრდა მცენარეზე დაავადებების გავრცელებას შეუწყოს ხელი. ყველაზე უკეთეს წინამორბედ კულტურებად ითვლება მრავალწლიანი ბალახების ნარევი და სათონი კულტურები ნაკვლის შეტანით.

ნიადაგის მომზადება და დარგვა

ნიადაგის მომზადება გამოიხატება მის მოხვნასა და დარგვის წინ დაფარცხვაში. მოხვნა უნდა ტარდებოდეს დასავლეთ საქართველოს პირობებში ძირითადად 20-25 სანტიმეტრ სიღრმეზე, შემოდგომაზე ან ადრე გაზაფხულზე, ხოლო აღმოსავლეთ საქართველოსა და მაღალმთიან რაიონებში შემოდგომაზე 25-30 სმ სიღრმეზე. დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს ნაკვეთის სარეველებისაგან წინასწარ გასუფთავებას, რადგან გაშენების შემდეგ სარეველების სიჭარბე დიდ სირთულეებს ქმნის და მკვეთრად აქვეითებს მოსავლიანობას.

დარგვა წარმოებს შემოდგომაზე, სავეგეტაციო პერიოდის დამთავრებიდან ფოთლების ცვენის პერიოდთან თითქმის ყინვების დაწყებამდე, 15 ოქტომბრიდან 15 დეკემბრამდე (მთიანი რაიონების ჩათვლით) ან ადრე გაზაფხულზე 1 მარტიდან 15 აპრილამდე თუ ნიადაგი შესაფერის მდგომარეობაშია. არ არის რეკომენდირებული ნერგის დარგვა გაყინულ ან წყლით გაჟღენთილ ნიადაგში. საქართველოში ადრეულ პერიოდში დარგულ კენკრებს აშკარად უკეთესი გარემო ექმნებათ ვიდრე აპრილის ბოლოსა და მაისში დარგულს. ფესვის ზრდა იწყება გაზაფხულის დასაწყისში, როდესაც ნიადაგის ტემპერატურა 5 გრადუსის ფარგლებშია. ნერგები უნდა დაირგოს ფოთლების გამლამდე, აპრილსა და მაისში

გაშენების ოპტიმალური სქემაა ჟოლოსათვის 70 -80 სმ X 2-2.5მ, ხოლო მაყვლისათვის 1,20 მX 2,5მ. ნერგის დარგვისას კეთდება 30-40 სმ სიღრმის და 50-60 სმ სიგანის კვალი (ტრანშეა), სადაც ხდება ნერგის დარგვა. ნერგი ირგვება ისე, რომ ფესვის ყელი ნიადაგის ზედაპირიდან 2-3 სანტიმეტრზე დაბლა აღმოჩნდეს. დარგული ნერგი გადაიჭრება 15-20 სმ-ზე, ამით მცირდება მცენარის მიერ წყლის აორთქლება.

ნიადაგის განოყიერება და ირიგაცია

მოხვნის დროს ნიადაგში შედის ორგანული სასუქები (ნაკელი, ტორფი, კომპოსტი), ფოსფორიანი, კალიუმიანი ან კომპლექსური სასუქები. მუავე ნიადაგებზე მუავიანობის გასანეიტრალებლად აუცილებელია კირის შეტანა, შესაძლებელია აგრეთვე დაფქული კირქვების ცარცისა და კირის შემცველი მასალის შეტანა. სასუქის შესატანი დოზები განისაზღვრება ნიადაგის ნაყოფიერებაზე დაყრდნობით. დაბალნაყოფიერ ნიადაგზე ფოსფორი შეიტანება 300-350კგ, კალიუმი

250კგ, ნაკელი ან ტორფი 50-60ტ. მნიშვნელოვანია გვაკეთოთ ფოთლების ანალიზი შუა ვეგეტაციის პერიოდში, ქვემოთ ცხრილში მოცემულია ჟოლოს და მაყვლის ფოთლებში მიკრო და მაკრო ელემენტების მნიშვნელობები.

კენკროვანები მგრძობიარეა გვალვისადმი, ამიტომ ბაღის გაშენების დროს დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს სარწყავი წყლის არსებობას. სარწყავი სისტემის მოწყობა აუცილებელია როგორც აღმოსავლეთ ისე

დასავლეთ საქართველოში. რეკომენდებულია სარწყავად გამოყენებულ იქნას წვეთოვანი სარწყავი სისტემა თავისი მრავალი დადებითი თვისების გამო.

ყველა ტიპის ჟოლოსა და მაყვლისთვის საჭიროა საყრდენი სისტემა. საყრდენი სისტემა ზრდის მოვლის ოპერაციების-ფექტიანობას, ხელს უწყობს გასხვლის, მცენარეთა დაცვისა და მოსავლის აღების პროცესების განხორციელებას.

საკვები ელემენტები		ოპტიმალური დაბალი	ოპტიმალური	ჭარბი
მაკროელემენტები (%)	აზოტი	< 2.2	2.8	> 4.0
	ფოსფორი	< 0.2	0.3	> 0.6
	კალიუმი	< 1.0	1.5	> 3.0
	კალციუმი	< 0.5	0.6 - 2.5	> 2.5
მიკროელემენტები (ppm)	მაგნიუმი	< 20	80	> 300
	რკინა	< 30	50	> 200
	ცინკი	< 15	35	> 80

მაენებელ-დაავადებები

ჟოლოს ხოჭო

ჟოლოს ხოჭო (Byturus tomentosus), რომელიც ცნობილია ჟოლოს ხილის ჭიის სახელით ჟოლოს უმთავრესი მაენებელია მთელ ევროპაში. ზრდასრული ხოჭო გამოიხატება ნიადაგში, გაზაფხულზე კი ამოდის ნიადაგიდან ჟოლოს ყვავილების გამლამდე. ისინი თავდაპირველად იკვებებიან ახალგაზრდა შემოდგომაზე მსხმოიარე ჟოლოს ფოთლების წვერებით და შეიძლება გამოიწვიონ ფოთლების სერიოზული დაზიანება. მატლები ასევე ზიანს აყენებენ ხილის ზედაპირზე ცოცვისას ან ყვავილსაჯდომში შესვლით. დაზიანებული ხილი შეიძლება დაინფიცირდეს Botrytis ნაცრისფერი ობით, რაც ამოკლებს მნიფე ნაყოფის სარეალიზაციოდ ვარგისიანობის ვადას. ნაკვეთზე ჟოლოს ხოჭოს პოპულაციის დასადგენად არსებობს მონიტორინგის ინსტრუმენტები. ისინი შედგება თეთრი ნებოვანი ხაფანგებისგან (Rebell Bi-anco), რომლებიც შემთხვევითი პრინციპით შერჩეულ ადგილებში თავსდება ჟოლოს ნარგავებში.

ნარინჯისფერი ფოთლმხვევია

ნარინჯისფერი ფოთლმხვევიას მატლების ფერი ღია ყავისფრიდან მოყვითალო-მოწვანო ტონებში მერყეობს, მას ყავისფერი თავი აქვს. ზრდასრული მატლების სიგრძე, როგორც წესი, დაახლოებით 20 მმ-ია, მაგრამ შეიძლება სულ 2-3 მმ-ისაც კი იყოს. შეხებისას უკან მხარეს გაირევა და მიწაზე დაეცემა, აბრეშუმის ძაფით. დახვეული ფოთლები, რომლებიც ქსელითაა შეკრული, ქმნიან დამცავ ბუდეებს, რაც მიანიშნებს ფოთლმხვევიას ლარვების არსებობაზე. ზრდასრული პეპელა მოყავისფრო ან რუხი ფერისაა, და შედარებით მუქი ლაქა აქვს წინაფრთებზე.

ჟოლოს ხერხია

ზრდასრული ჟოლოს ხერხია პატარა ზომის (6 მმ) შავი მწერია, რომელსაც მუცლის უბანში ყვითელი ზოლი და გამჭვირვალე ფრთები აქვს. ზრდასრული გამოდის გაზაფხულზე და კვერცხებს დებს ფოთლის ქსოვილში, აყვავილებისას. ლარვა იწყებს კვებას ფოთლების ქვედა მხარით, ყვავილების კვირტებით, ახლად გამოღებულ ნაყოფით და მზარდი ყლორტებით. ლარვა ღია მწვანე ფერისაა და დაფარულია თეთრი ბუსუსებით. ლარვებს ბევრი ფეხი/ფეხისმაგვარი წარმონაქმნი აქვთ (3 წყვილი ნამდვილი ფეხი და მრავალი ფეხის მსგავსი გამონაზარდი). რამდენიმე კვირის განმავლობაში კვეების შემდეგ მათი სიგრძე აღწევს 10-18 მმ.

ფიტოფტორა

დაავადებას იწვევს სხვადასხვა სახეობის Phytophthora-ს გვარის ნიადაგისმიერი სოკოები. ამ სოკოს რეზისტენტული სპორები ნიადაგში შეიძლება მრავალი წლის განმავლობაში დარჩეს. გამრავლებისთვის სოკოს მაღალი ტენიანობა სჭირდება. სველი ნიადაგი ან ცუდად დრენაჟი ნიადაგის პირობები უფრო ხელსაყრელია დაავადების განვითარებისთვის, და ის ყველაზე ხშირად გვხვდება დაბლობზე გაშენებულ ნაკვეთებზე. დრენაჟის ცუდი სისტემის მქონე ყველა ადგილას საჭიროა ჟოლოს ნარგავების ამადლებულ კვლებზე ჩამოყალიბება. ასევე აუცილებელია სერტიფიცირებული სანერგედან ფიტოფტორით დაუსნებოვნებელი გადასარგავი სარგავი მასალის მოპოვება.

საყრდენი სისტემა

მაყვლისა და ჟოლოს საყრდენის სისტემა უნდა მოეწყოს ნერგის დარგვისას, ან დარგვიდან მოკლე ხანში. საყრდენი სისტემა, როგორც წესი, შედგება 1,6-1,8 მეტრი სიმაღლის (მინიდან) ხის ან ლითონის ბოძებისგან, რომლებიც განთავსებულია ყოველ 5 მეტრში. მავთულების მოწყობა ხდება 2 ან 3 იარუსად. ქვედა საყრდენი მავთულები უნდა მიემაროს რიგის ბოძებს ნიადაგიდან 60-65 სმ-ზე. სამ მავთულიანი საყრდენი სისტემის შემთხვევაში, მავთულებს შორის მანძილი 50 — 60- სმ-ია. თითოეული რიგის ბოლოს საჭიროა უფრო მძლავრი ბოძების მოწყობა, რათა საყრდენი სისტემა მდგრადი იყოს.

მოსავლის აღება

ჟოლოს და მაყვლის სიმწიფის ძირითადი მანიშნებელია ფერი. ნაყოფში შაქრის შემცველობა დაკრეფის შემდგომ არ იზრდება და დამნიშნებამდე მოკრეფილ ნაყოფს უკუმური არომატი ექნება. მკრეფავებს, როგორც წესი, ურიგებენ სატარებელ დაბალ ყუთს ან ლანგარს, საცალო ბაზარზე სარეალიზაციოდ ხილის შესანახი კონტეინერებით. შესაძლებელია ასევე მსუბუქი პორტატიული სადგამის გამოყენება, რომელზეც მოთავსდება ყუთი, მკრეფავი კი რიგში თავისუფლად გადაადგილდება. ყუთში უნდა იყოს ცალკეული პატარა კონტეინერები ხილის ბაზრისთვის განსაზღვრული ხარისხის მიხედვით დასახარისხებლად. ყუთების/კონტეინერების გავსების შემდეგ, საჭიროა მათი დროულად გადატანა ნაკვეთის დასაფასოებელ გადახურულ პუნქტში, სადაც ხდება მათი ხელახლა შემოწმება და დაფასობა საბოლოო ბაზარზე გასატანად. გადახურულ პუნქტში შექმნილია ჩრდილიანი პირობები, აქედან კი ხდება დაკრეფილი კენკრის საცავ-მაცივარში გადატანა ან პირდაპირ ბაზარზე გატანა. ნაყოფი უნდა დაიკრიფოს დღის ყველაზე გრილ პერიოდში, ჩვეულებრივ, დილით. მოერიდეთ დაკრეფას, როდესაც რბილობის ტემპერატურა 27°C-ზე მაღალია და ნაყოფი ძალიან არამდგრადია დაყვლებით დაზიანებისადმი. მოსავლის აღება არ შეიძლება მაშინ, როდესაც ნაყოფი სველია. ეს გაზრდის ობის განვითარების შემთხვევებს. გამოცდილი მკრეფავები ჩვეულებრივ საათში კრეფენ 4-5 კგ-ს, საუკეთესო მკრეფავები კი საათში 6კგ-ზე მეტ ხილს კრეფენ. მოკრეფის შემდეგ უნდა განხორციელდეს ნაყოფების რბილობის სწრაფი გაგრილება 0-1° C-მდე, რათა შენახვისუნარიანობა გაიზარდოს.

ვაზის სარეველები

საქართველო ვაზის წარმოშობის ერთ-ერთი უძველესი კერაა. პირველი ცნობები ვაზის კულტივირების შესახებ IV-V ათასწლეულით თარიღდება ჩვენს ნელთაღრიცხვამდე. არქეოლოგებმა ქვემო ქართლში, მარნეულის ველზე ძვ. წ. VI საუკუნის ვაზის რამდენიმე ნიჰანა აღმოაჩინეს, მორფოლოგიური და ამპელოგრაფიული ნიშნების მიხედვით ვაზის კულტურულ სახეობას - "Vitis Vinifera"-ს მიაკუთვნეს. კულტურული ვაზისა და ღვინის უძველესი კვალი აღმოჩენილია ნეოლითური ხანის სხვა ნამოსახლარებშიც (შულავერის გორა, გადაჭრილი გორა, ხრამის დიდი გორა, არუხლოს გორა, ხიზანანთ გორა და სხვა). ღვინოს ჯერ კიდევ წარმართული პერიოდიდან ჰქონდა რიტუალური და მისტიკური დანიშ-

ნულება. ქართველების ხალხურ სარწმუნოებაში მევენახეობის მფარველ ღვთაებად „აგუნა“, ანუ „ანგურა“ იყო მიჩნეული. აგუნასთვის მსხვერპლშენიერვის რიტუალი თეატრალიზებული სახით გურიაში დღესაც არის შემორჩენილი. საქართველოს ტერიტორიაზე ველური ვაზი დღესაც არის გავრცელებული. გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან ტყის ვაზი საქართველოს ნითელ წიგნშია შეტანილი, როგორც სახელმწიფო დაცვის ობიექტი. ველური ვაზის პარალელურად, საქართველოში აღწერილია კულტურული ვაზის 500-ზე მეტი ქართული ჯიშის, რომელთაგან 430-მდე დაცულია სახელმწიფო და კერძო საკონსერვაციო ვენახებში. ყურძენი გამოირჩევა საუკეთესო თვისებებით

და ითვლება გემრიელ საკვებად, შეიცავს შაქრებს 18-25 %-ს, ასევე ვიტამინებს: B1, B2, B6, B12, C და მიკროელემენტებს: Ca, K, Fe, P და სხვა; მისგან ამზადებენ: ღვინოს, კონიაკს, ბადაგს, ქიშმიშს, მურაბებს, კომპოტებს და სხვა. ვაზს დიდ ზიანს აყენებენ მავნე ორგანიზმები (მავნებლები, დაავადებები, სარეველები). სარეველები ვაზს ართმევენ ტენს, საკვებ ნივთიერებებს, ჩრდილსავე, ნაკლებია ჰაერაცია და ხელი ეწყობა მავნებელ-დაავადებათა განვითარებას. ვაზის სარეველებია: შალაფა (Sorghum halepense (L.) Pers.), მხოხავი ჭანგა (Agropyrum repens (L.) P.B), მარიაშხალა (Aegopodium podagraria L.), ძაღლყურძენა (Solanum nigrum L.), ნიახურა (Ranunculus repens L.), ჭინჭრის დედა (Lamium album L.), ტყისურა ერთწლიანი (Mercurialis an-

nua L.), შავთარა (Fumaria officinalis L.), დედოფლისთითა (Veronica officinalis L.), თეთრი ნამიკრეფია (Agrostis alba L.), მწყერფეხა (Digitaria ischaemum L.), ყანის ჭლექი (Fallopia convolvulus (L.) A.Love), გაბაფხულის თავყვითელა (Senecio vernalis W. et K.), თათაბო (Atriplex patula L.), ბეგიაური (Galium aparine L.), მინდვრის ნარი (Cirsium arvense L.), ჟუნურუკი (Stal-laria media (L.) Cyr.), ხვართქლა (Convolvulus arvensis L.), ჯიჯლაყა (Amaranthus retroflexus L.), ნაცარქათამა (Chenopodium album L.), ბაბუაწვერა (Taraxacum officinale Wigg.), დიჭა (Sonchus arvensis L.), წინმატურა (Capsella bursa-pastoris (L.) Medic.) და სხვა. ქვემოთ წარმოგიდგენთ ზოგიერთი მათგანის მოკლე დახასიათებას.

შალაფა - Sorghum halepense (L.) Pers.

შალაფა მიეკუთვნება მარცვლოვანთა ოჯახს, ფესურიანი, აბეზარი სარეველაა; ღერო - სწორმდგომი, 2 მ-მდე; ფოთოლი - ლანცეტისებური; ყვავილეთი - თავთავი; ნაყოფი - მარცვალი, მოგრძო კვერცხისებური, ყავისფერი, სიგრძე - 3.5 - 4 მმ, სიგანე - 1.5-1.75მმ, ერთ თავთავში 500 - 800 - მდე მარცვალია.

მხოხავი ჭანგა - Agropyrum repens (L.) P.B.

მხოხავი ჭანგა მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესურიანი, ძლიერ სამიში სარეველაა მარცვლოვანთა ოჯახიდან. ფესურა გრძელი, ვრცელდება, როგორც ჰორიზონტალურად, ისე ვერტიკალურად - 5 - 15 სმ - მდე; ღეროს სიმაღლე 40-150 სმ; ფოთოლი - შიშველი, ბრტყელი, ხაზურა; ყვავილეთი - რთული თავთავი; თესლი - მარცვალი, ჩალისფერი, სიგრძე - 0.5 სმ.

მარიაშხალა - Aegopodium podagraria L.

მარიაშხალა მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესურიანი სარეველაა ქოლგოსანთა ოჯახიდან; ფესურა - ჰორიზონტალური, გრძელი; ღერო - სწორი, 1 მ-მდე სიმაღლის; ფოთლები - ყუნწიანი, მორიგეობით განლაგებული, მოგრძო-კვერცხისებური, დაკბილული; ყვავილეთი - ქოლგა, 20-30 სხივით, ყვავილი - პატარა, თეთრი, ყვავილობს მაის-ივლისში; ნაყოფი - მოგრძო, ყავისფერი, სიგრძე 3-4 მმ.

ძაღლყურძენა - Solanum nigrum L.

ძაღლყურძენა ერთწლიანი, ბალახოვანი, შხამიანი სარეველაა ძაღლყურძენასებრთა ოჯახიდან, შეიცავს ალკალოიდებს; ფესვი - ფუნჯა; ღერო - სწორი, დატოტვილი, 30-120 სმ სიმაღლის; ფოთლები მარტივი, მორიგეობით განლაგებული, ოვალურ - კვერცხისებური, კიდედაკბილული; ყვავილები - თეთრი, ვარსკვლავისებური, შეკრული ნახევარქოლგად, ყვავილობს ივლისიდან - აგვისტომდე; ნაყოფი - შავი, წვნიანი კენკრა, მრგვალი, 1 სმ დიამეტრის, მწიფდება აგვისტო - ოქტომბერში; თესლი მომრგვალო, კვერცხისებური, გვერდებიდან შეჭყლეტილი, ფუძესთან შეკრთებული, ჯიბი გვერდული, სუსტად შესამჩნევი, ზედაპირი ბადისებური, მოყვითალო-ჩალისფერი, სიგრძე 1.75-2 მმ, სიგანე 1.25-1.5 მმ.

ნიხურა - Ranunculus repens L.

ნიახურა მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესურიანი, შხამიანი სარეველა მცენარეა ბაისებრთა ოჯახიდან; ფესურა - დატოტვილი, ფესვი - ფუნჯა; ღერო - მხოხავი, სქელი, წვნიანი, შეუბუსავი ან ოდნავ შებუსული, 15-40 სმ სიმაღლის; ფესვთანური ფოთლები სამყურა, ყუნწიანი, რომბისებურ-კვერცხისებრი, დანაკვეთილი, ზედა ფოთლები მჯდომარე, ლანცეტისებური; ყვავილი - მოყვითალო-ოქროსფერი, დიამეტრით 2-3 სმ, ყვავილობს ივნისში; ნაყოფი - კაკულა, უკუკვერცხისებრი, სიგრძე 3.5 მმ, სიგანე 2.5 მმ, თესლი ყავისფერი.

ჭინჭრის დედა - Lamium album L.

ჭინჭრის დედა მრავალწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა ტუჩოსანთა ოჯახიდან; აქვს ჰორიზონტალური ფესურა; 60 სმ-მდე სიმაღლის სწორმდგომი, ოთხხაზოვანი ღერო; ფოთლები - მოპირდაპირედ განლაგებული, კვერცხისებრი ან გულისებრი, დაკბილული, ყუნწიანი; ყვავილები - ორტუჩა, თეთრი ან მოყვითალო, შეკრებილია რგოლებად ზედა ფოთლების ილიაში, ყვავილობს აპრილიდან აგვისტომდე; ნაყოფი იშლება 4 მუქ ნაცრისფერ კაკულადა, მწიფდება ივნის-სექტემბერში.

ტყისურა ერთწლიანი - Mercurialis annua L.

შავთარა ერთწლიანი ბალახოვანი მცენარეა, გავრცელებულია ყველგან, ღეროს სიმაღლე 20-30 სმ, სწორმდგომი, დატოტვილი; ფოთლები - ორმაგფრთისებრდანაკვეთული, მორიგეობით განლაგებული; ყვავილი - მოვარდისფრო-იასამნისფერი, სიგრძე - 7-9 მმ, ყვავილობს - ივნისიდან ოქტომბრამდე; ნაყოფი - კაკულუჭა ზემოთ შეჭყლეტილი, ნაოჭიანი, მონაცრისფრო - ყავისფერი, სიგრძე 2 - 2.5 მმ, სიგანე 2.5 მმ. თესლი ოვალური, მოწითალო - ყავისფერი, ერთ მცენარეზე ვითარდება 1500 თესლი.

დედოფლისძიძი - *Veronica officinalis* L.

დედოფლისძიძი მრავალწლიანი, ბალახოვანი მცენარეა შავნაშალასებრთა ოჯახიდან; ფესურა - წვრილი, მხოხავი, დატოტვილი; ღერო - მხოხავი, შებუსული, დატოტვილი, სიგრძით 10-30 სმ; ფოთლები - მოპირდაპირედ განლაგებული, მოკლემყუნნიანი, ელიფსური ან ფართოკვერცხისებრი; ყვავილი - ლურჯი ფერიდან იასამნისფრამდე, საყვავილე ყუნწები სწორმდგომი, ყვავილობს გაზაფხულის მეორე ნახევარსა და ზაფხულის დასაწყისში; ნაყოფი - ორბუდიანი მრავალთესლიანი კოლოფი, უკუკვერცხისებრი, სიგრძე 4-5 მმ, თესლი ბრტყელი, სიგრძე 1 მმ, ნაყოფს იძლევა ივლის-ოქტომბერში.

ტყისურა ერთწლიანი მრავალწლიანი, შხამიანი, ბალახოვანი მცენარეა რძიანასებრთა ოჯახიდან; ფესურა - მხოხავი; ღერო - მარტივი, ცილინდრული, შეფოთლილი მხოლოდ ზემოთ; ფოთლები - მოგრძო კვერცხისებრი ან ელიფსურ ლანცეტისებრი, წაწვეტებული, დაკბილული, მოპირდაპირედ განლაგებული; ყვავილი - პატარა, მოთეთრო, ყვავილობს აპრილ-მაისში; ნაყოფი - ორთესლიანი სფერული კოლოფი, რომელიც დაფარულია ბუსუსებით.

შპშობრა - *Fumaria officinalis* L.

თამირი ნამპირეზი - *Agrostis alba* L.

თეთრი ნამპირეზია მრავალწლიანი, ფესურიანი, საშემოდგომო სარეველა მცენარეა მარცვლოვანთა ოჯახიდან; ფესვი - ფუნჯა, ძლიერი; ღერო - წვრილი, გლუვი, 60-100 სმ სიმაღლის; ფოთოლი - რბილი, ოდნავ შებუსული, ბრტყელი, სიგრძე 5-6 მმ; ყვავილედი - საგველა; თესლი - პატარა, ლანცეტისებრი, პრიალა, თეთრი, სიგრძე 1-2 მმ, სიგანე 0.3-0.4 მმ.

მწყრფშხა - *Digitaria ischaemum* L.

მწყრფშხა ერთწლიანი, მარცვლოვანი, ბალახოვანი სარეველა; ღერო - სწორმდგომი 10-50 სმ-მდე; ფოთლები - ლანცეტა, მწვანე ან მომწვანო - იასამნისფერი; ყვავილედი თავთავი, სიგრძე - 2.2-2.5 მმ, ყვავილობს ივლისში; მარცვალი - ელიფსური, მოყვითალო - ყავისფერი, სიგრძე 1-2.8 მმ, მნიფდება აგვისტო - სექტემბერში.

გაზაფხულის თაყვითელა - *Senecio vernalis* W. et K.

გაზაფხულის თაყვითელა საგაზაფხულო, ერთწლიანი, ბალახოვანი სარეველაა რთულ-ყვავილოვანთა ოჯახიდან. ფესვი - მთავარდერძა; ღერო - მარტივი, ზედა ნაწილში დატოტვილი, შებუსული 10-60 სმ სიმაღლის; ფოთლები - ყუნწიანი, მოგრძო, ფრთისებრდანაკვეთული; ყვავილედი - კალათა, ყვავილი ყვითელი ფერის, ყვავილობს მარტიდან ივნისამდე; თესლურა - ცილინდრული 2-3 მმ სიგრძის, ერთ მცენარეზე ვითარდება 40 000 თესლი.

სურსათის ექსპორტ-იმპორტი

სურსათის ექსპორტი: ჯამური მაჩვენებლები

საქონლის დასახელება	2016				2017*		
	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი	IV კვარტალი	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი
მთლიანი ექსპორტი (მილიონი აშშ დოლარი)	442.6	505.8	563.9	600.9	576.5	657.7	706.1
სურსათის ექსპორტი (მილიონი აშშ დოლარი)	57.1	59.5	77.0	110.8	50.6	51.3	59.5
სურსათის წილი მთლიან ექსპორტში (%)	12.9	11.8	13.7	18.4	8.8	7.8	8.4

სურსათის ექსპორტი რაოდენობრივ გამოსახულებაში (ათასი ტონა)

საქონლის დასახელება	2016				2017*		
	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი	IV კვარტალი	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი
ხორბალი	-	1.8	1.6	1.5	1.2	5.5	5.4
შაქარი	0.1	-	7.0	-	0.0	-	7.6
მცენარეული ზეთი	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.2	0.3
ბოსტნეული	4.9	3.9	0.3	15.4	26.6	22.8	1.1
ხილი	5.4	8.6	13.4	14.5	4.8	4.8	16.1
მინერალური წყლები (მილიონი ლიტრი)	27.6	32.0	26.2	31.5	33.8	38.2	32.1
უალკოჰოლო სასმელები (მილიონი ლიტრი)	2.7	7.0	7.1	3.3	4.4	9.4	8.6
ლუდი (მილიონი ლიტრი)	0.2	0.3	0.4	0.3	0.4	1.4	1.8
ღვინო (მილიონი ლიტრი)	6.3	8.8	9.4	13.0	11.0	13.5	15.3
სპირტიანი სასმელები (მილიონი ლიტრი 100% სპირტი)	2.9	4.6	5.1	6.2	4.4	9.4	5.2

სურსათის ექსპორტი ღირებულებით გამოსახულებაში (მილიონი აშშ დოლარი)

საქონლის დასახელება	2016				2017*		
	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი	IV კვარტალი	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი
ხორბალი	-	0.3	0.3	0.3	0.3	1.2	1.2
შაქარი	0.1	-	3.5	-	0.0	-	3.9
მცენარეული ზეთი	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.3	0.2
ბოსტნეული	3.9	2.6	0.2	3.5	6.1	7.3	0.9
ხილი	33.6	38.6	50.5	66.0	18.4	14.2	26.6
მინერალური წყლები	19.3	21.5	17.6	21.4	22.6	24.7	20.4
უალკოჰოლო სასმელები	1.7	4.1	4.3	1.8	2.6	5.9	5.6
ლუდი	0.2	0.3	0.4	0.3	0.4	0.8	1.5
ღვინო	19.3	27.0	28.1	39.2	31.3	39.4	45.4
სპირტიანი სასმელები	17.2	22.3	21.3	31.1	23.1	27.3	30.2

სურსათის იმპორტი: ჯამური მაჩვენებლები

საქონლის დასახელება	2016				2017*		
	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი	IV კვარტალი	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი
მთლიანი იმპორტი (მილიონი აშშ დოლარი)	1,488.5	1,810.5	1,940.7	2,054.9	1,713.2	1,880.1	2,033.9
სურსათის იმპორტი (მილიონი აშშ დოლარი)	172.9	211.3	200.9	235.0	184.8	233.8	217.9
სურსათის წილი მთლიან იმპორტში (%)	11.6	11.7	10.4	11.4	10.8	12.4	10.7

სურსათის იმპორტი რაოდენობრივ გამოსახულებაში (ათასი ტონა)

საქონლის დასახელება	2016				2017*		
	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი	IV კვარტალი	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი
ხორბალი	64.9	92.0	171.9	127.4	92.8	153.0	143.9
პურის ფქვილი	7.5	8.3	5.7	4.2	3.1	4.4	3.9
კარტოფილი	15.7	19.7	0.4	0.8	2.3	7.1	0.3
ბრინჯი	3.6	2.9	1.8	2.3	3.1	2.5	1.6
შაქარი	22.9	37.9	40.5	32.2	15.5	44.4	55.9
ხორცი (ფრინველის გარდა)	3.9	4.7	3.6	4.6	4.3	3.6	5.0

ფრინველის ხორცი	9.1	13.0	15.7	15.4	9.9	12.3	11.9
თევზი (დაკონსერვებულის ჩათვლით)	5.2	5.8	4.6	5.6	5.1	4.6	4.7
შეუსქვლებელი რძე, კეფირი, იოგურტი	1.6	1.8	1.6	1.8	1.7	1.8	2.5
შესქვლებული რძე, რძის ფხვნილი	3.2	2.3	2.2	2.9	2.9	3.0	2.9
კარაჭი	1.0	1.3	1.1	1.3	0.9	1.1	1.3
კვერცხი (მილიონი ცალი)	0.7	2.4	0.6	0.7	2.5	6.3	3.7
მცენარეული ზეთი	7.3	9.9	12.4	12.3	9.1	11.8	10.2
მარგარინი	4.1	5.1	4.0	6.8	3.6	5.0	4.5
ბოსტნეული	40.7	55.5	7.0	15.8	23.1	40.5	6.2
ხილი	17.0	16.3	7.7	18.2	14.3	16.7	9.5

სურსათის იმპორტი ღირებულებით გამოსახულებაში (მილიონი აშშ დოლარი)

საქონლის დასახელება	2016				2017*		
	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი	IV კვარტალი	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი
ხორბალი	12.4	18.1	32.0	23.6	17.7	30.0	26.9
პურის ფქვილი	1.9	2.2	1.5	1.2	0.9	1.2	1.1
კარტოფილი	2.3	2.9	0.1	0.1	0.4	1.3	0.0
ბრინჯი	1.5	1.2	1.0	1.3	1.5	1.2	1.0
შაქარი	9.0	17.8	21.1	17.7	8.3	21.3	24.0
ხორცი (ფრინველის გარდა)	7.7	8.8	7.0	9.8	9.1	8.7	12.3
ფრინველის ხორცი	10.1	15.6	16.2	16.5	11.0	15.8	15.4
თევზი (დაკონსერვებულის ჩათვლით)	9.3	9.9	9.0	13.0	10.1	7.9	8.9
შეუსქვლებელი რძე, კეფირი, იოგურტი	1.7	1.9	1.7	2.0	1.9	2.0	2.8
შესქვლებული რძე, რძის ფხვნილი	5.3	3.5	3.7	5.3	5.9	5.6	5.6
კარაჭი	3.5	4.3	3.7	5.1	3.5	4.5	6.2
კვერცხი	0.1	0.2	0.0	0.1	0.4	0.9	0.5
მცენარეული ზეთი	7.2	10.3	12.9	11.9	8.7	11.2	9.6
მარგარინი	4.6	5.6	4.6	7.8	4.3	5.8	5.1
ბოსტნეული	13.9	21.5	3.4	7.6	9.4	17.1	3.2
ხილი	11.8	10.6	6.5	15.3	11.3	11.7	8.8

2017 წლის მონაცემები წინასწარია

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

სურსათის ფასები

ფასი = (ლარი/კგ)×100	2016				2017		
	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი	IV კვარტალი	I კვარტალი	II კვარტალი	III კვარტალი
პროდუქტი							
პური	160.2	160.3	160.5	160.8	161.5	161.9	162.7
კარტოფილი	115.3	108.8	77.2	77.7	90.4	120.4	97.2
ლობიო	437.3	436.7	433.0	429.1	464	491.5	493.3
პურის ფქვილი	170.3	171.7	169.2	166.8	171.9	176.6	175.8
სიმინდის ფქვილი	215.4	213.0	224.3	212.5	203.8	201.6	196.3
საქონლის ხორცი	1247.0	1232.9	1239.6	1250.6	1333	1425.7	1400.9
ღორის ხორცი	1191.9	1164.1	1178.9	1195.4	1243.7	1259.7	1299.3
ქათმის ხორცი	646.4	627.5	645.8	627.8	687.5	671.4	649.7
მზესუმზირის ზეთი	385.0	377.3	371.2	381.3	399.7	385.4	381.4
ყველი	838.4	663.9	702.7	835.4	872.3	752.6	790.7
რძე	194.2	165.7	183.3	194	202.4	188.6	180.9
კვერცხი (10 ც)	311.9	306.8	286.6	289.1	310.2	311.1	315.4
შაქარი	164.9	173.7	198.8	220.4	224.8	221.7	205.6

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

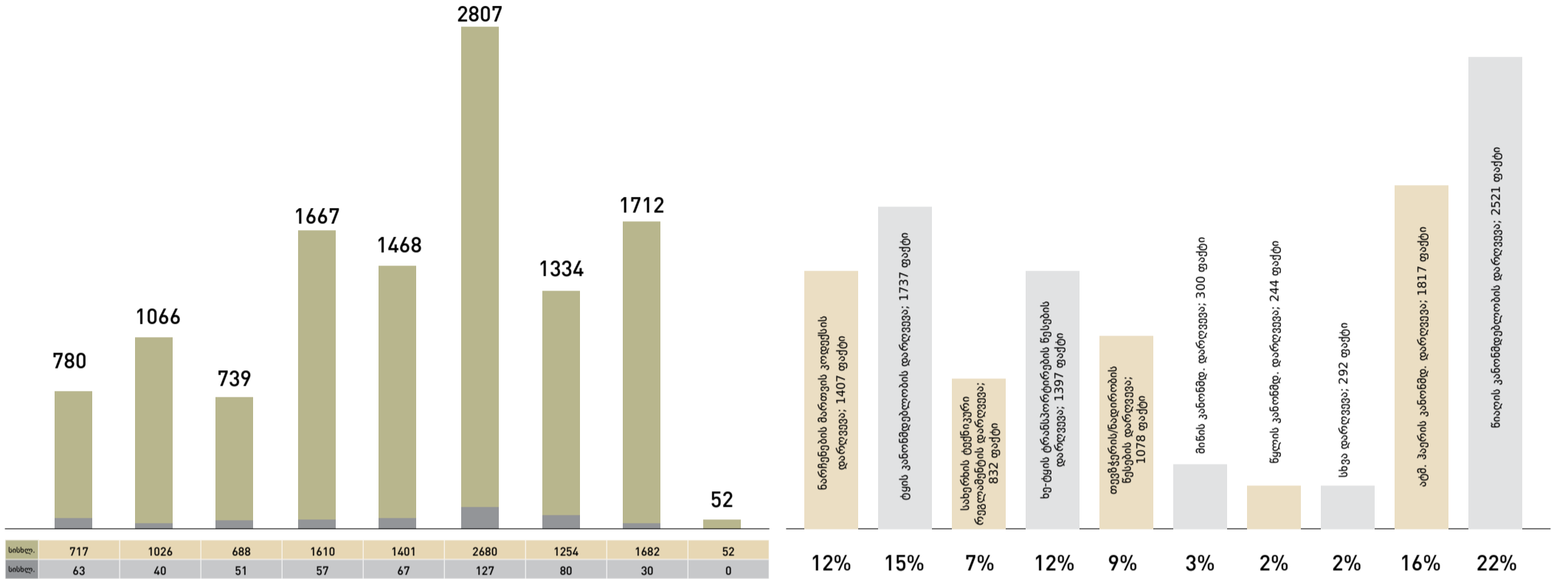
2017

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი

დეპარტამენტის მიერ გამოვლინდა გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევის 11 625 ფაქტი:

ადმინისტრაციული – 11 110 ფაქტი

სისხლის სამართლის – 515 ფაქტი

დიაგრამა: სამართალდარღვევათა გამოვლენა რეგიონების მიხედვით, 2017 წ.

დიაგრამა: სამართალდარღვევათა სტრუქტურა, 2017 წ.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი უზრუნველყოფს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში სახელმწიფო კონტროლის განხორციელებას საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, მათ შორის, მის ტერიტორიულ წყლებში, კონტინენტურ შელფსა და განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონაში.

დეპარტამენტის საქმიანობის სფერო და ძირითადი მიმართულებები:

- ატმოსფერული ჰაერის, წყლის, მიწის, წიაღისა და ბიომრავალფეროვნების დაცვა;
- საქართველოს ტყის კანონმდებლობის მოთხოვნათა დაცვა;
- ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის, ქიმიური უსაფრთხოების, ნარჩენების მართვის სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება (გარდა ბირთვული და რადიაციული ნარჩენებისა);
- ცოცხალი გენმოდირებული ორგანიზმების გამოყენების სფეროში სახელმწიფო კონტროლი, რომელიც მოიცავს, გარემოსდაცვითი მოთხოვნების შესრულებაზე, ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ ცოცხალი გენმოდირებული ორგანიზმების გამოყენებაზე საქართველოს კანონმდებლობითა და საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და შეთანხმებებით დადგენილი მოთხოვნების შესრულებაზე კონტროლის განხორციელებას და შესაბამისი რეგულირების ობიექტების მიერ წარმოდგენილი ანგარიშების განხილვას;
- გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში გაცემული ლიცენზიების, ნებართვებისა და „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილებით დადგენილი პირობების შესრულების კონტროლი;

დეპარტამენტის ძირითადი ამოცანები:

- სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში;
- ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობის ფაქტების პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა;
- გარემოს დაბინძურების ფაქტების პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა;
- საქართველოს მიერ გარემოს დაცვის სფეროში ნაკისრი საერთაშორისო ვალდებულებების შესრულების კონტროლის განხორციელება მისი კომპეტენციის ფარგლებში;
- კანონმდებლობის შესრულების მონიტორინგის წარმოება, მათ შორის, რეგულირების ობიექტის მონაცემთა ბაზის შექმნა, რეგულირების ობიექტების მიერ წარმოდგენილი ლიცენზიების, ნებართვებისა და „გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელების შესახებ გადაწყვეტილებით დადგენილი პირობების შესრულების ანგარიშების ანალიზი;
- გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში სახელმწიფო კონტროლის დაგეგმვა და კოორდინაცია;
- გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის

სფეროში სახელმწიფო კონტროლის მეთოდური და სახელმძღვანელო დოკუმენტების მომზადება;

- საზოგადოების ინფორმირება დეპარტამენტის საქმიანობის თაობაზე.
- ბრაკონიერობის შემთხვევების პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის საქმიანობის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულებაა. ბრაკონიერობის ფაქტის გამოვლენის შემთხვევაში, გარემოსდაცვითი პატრულირებისა და სწრაფი რეაგირების სამსახურის თანამშრომელი სამართალდამრღვევს ადგილზე ართმევს ახსნა-განმარტებას, იღებს ფოტო და ვიდეო მასალას, ადგენს შესაბამის აქტს ან ოქმს და ითვლის გარემოსთვის მიყენებული ზიანის საპირწონე თანხის ოდენობას. გამოვლენილი სამართალდარღვევები შემდგომი მოკვლევისთვის რაიონულ სასამართლოს და საგამოძიებლო ორგანოებს ეგზავნება. სასჯელის შესახებ საბოლოო გადაწყვეტილებას მოსამართლე იღებს.

